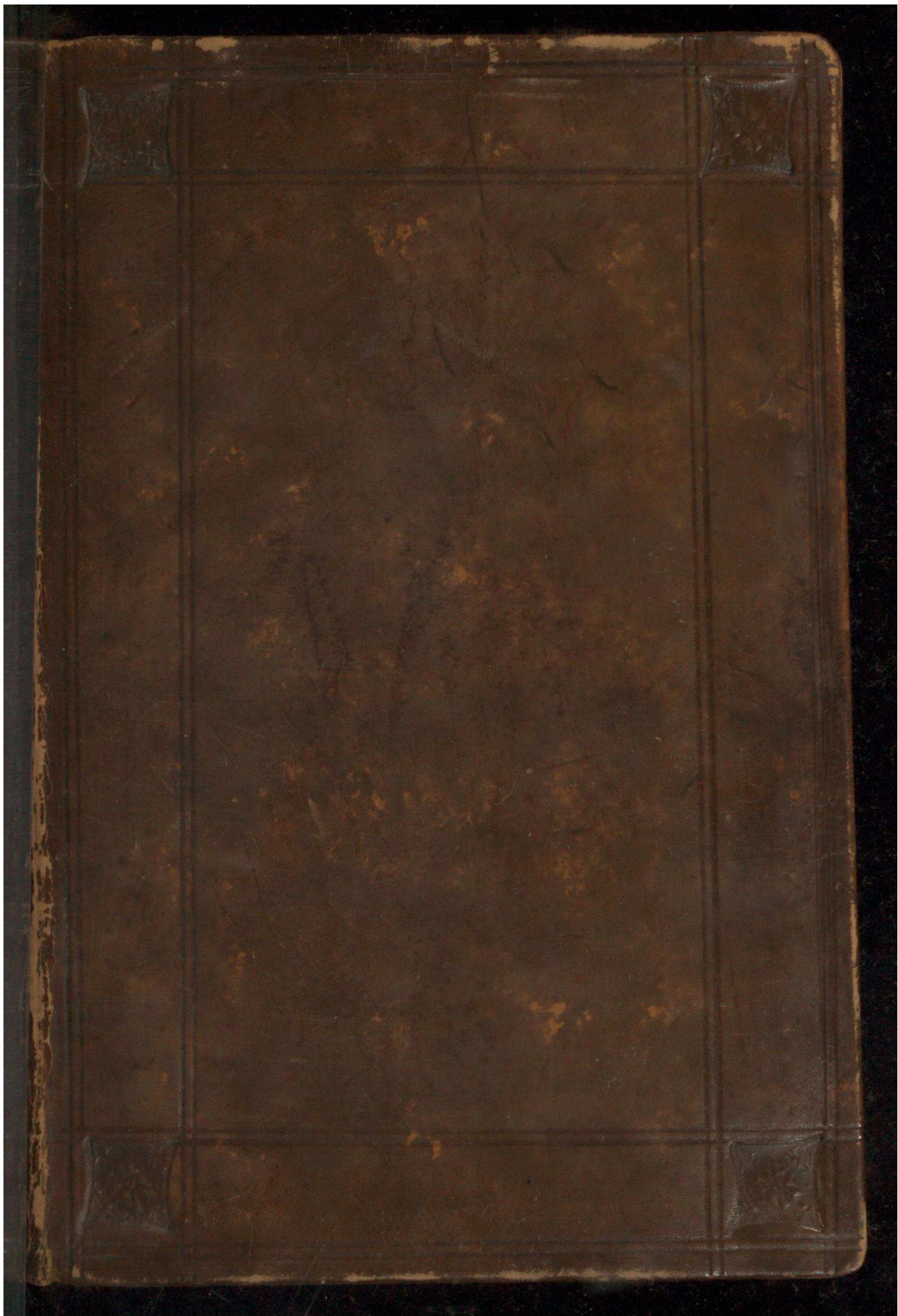
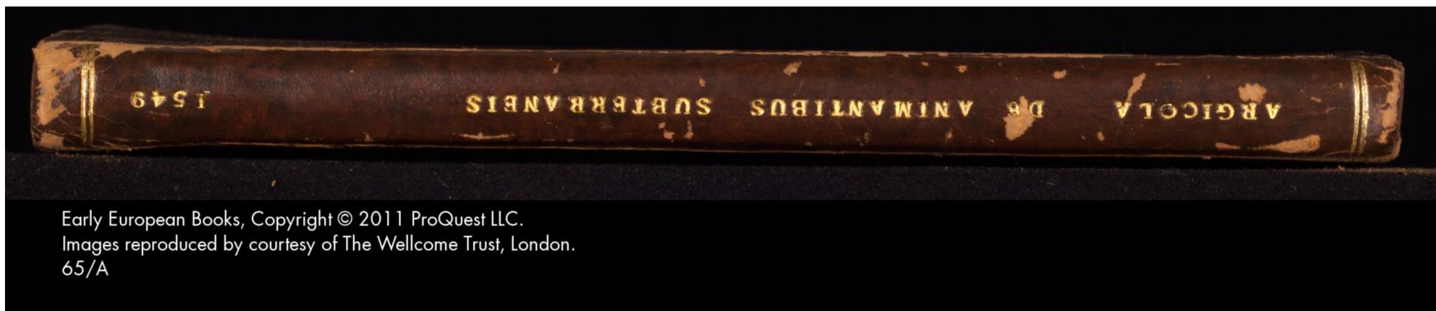
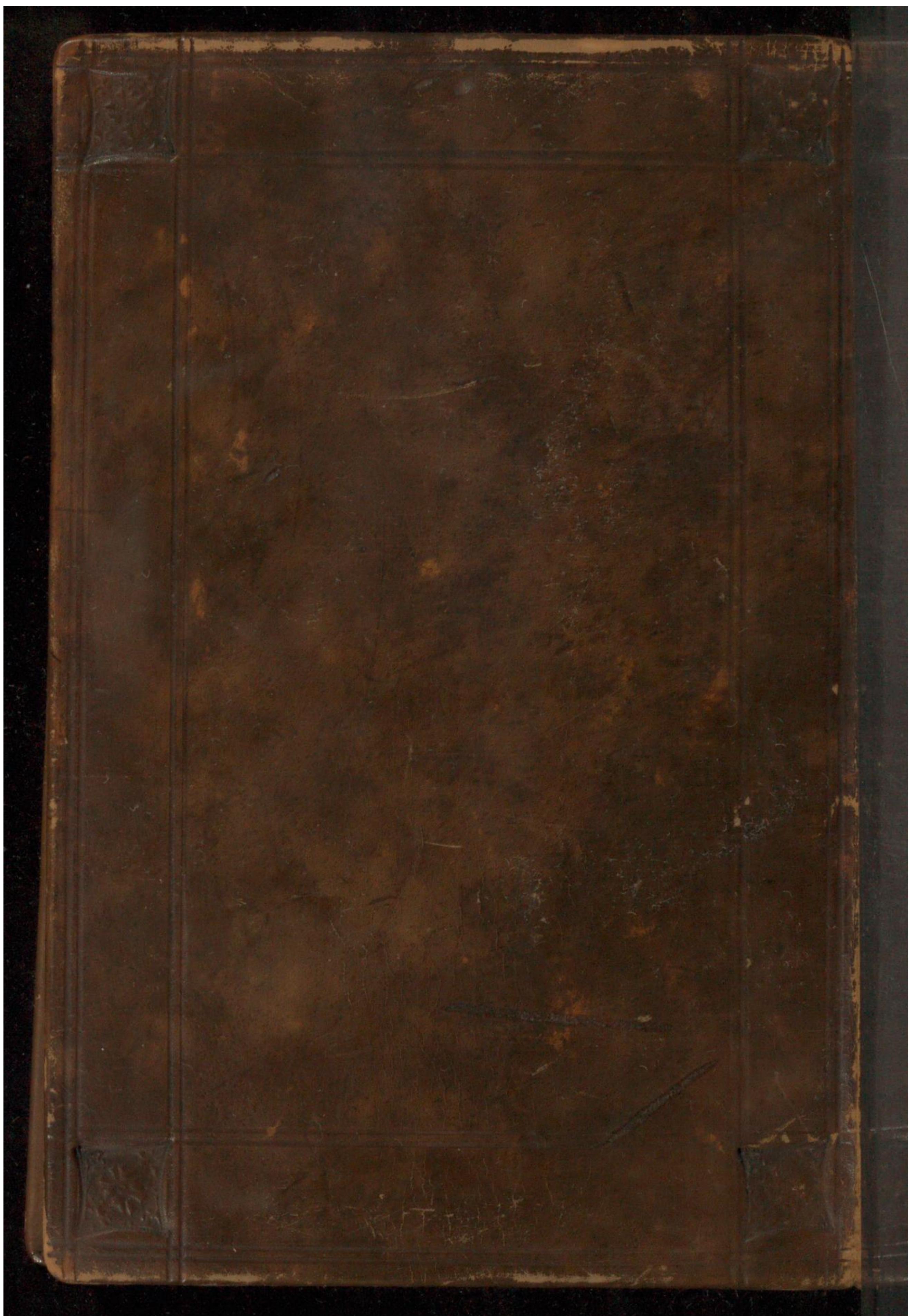

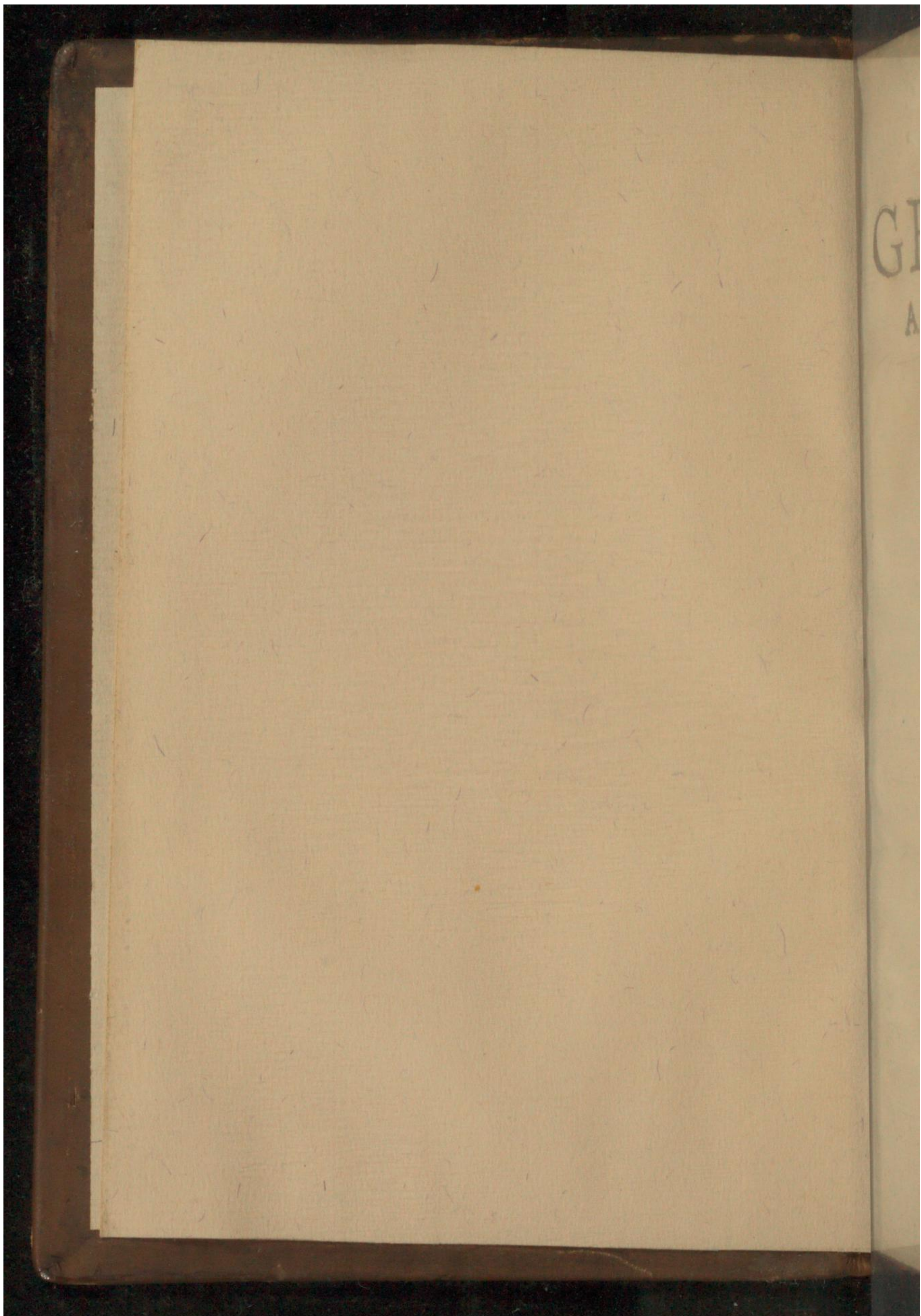

AGRICOLA
DE ANIMANTIBUS SUBTERRANEIS
1549

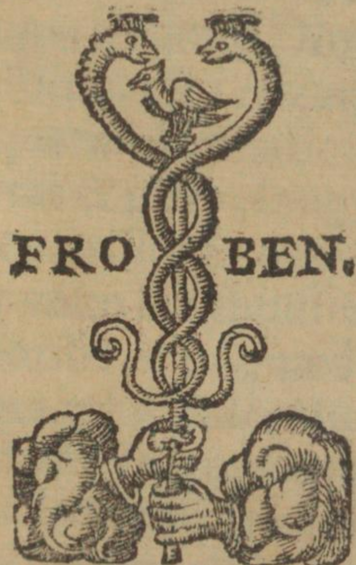

GEORGII AGRICOLAE

DE ANIMANTIBVS ſubterraneis Liber.

M. D. XLIX.

GEORGIVS AGRICOLA GEORGIO Fabricio S.P.D.

QVanquam duos libros de ſtirpibus ſcripſit Ariſtoteles, tamen ijs Theophraſtum diſcipulũ nõ deterruit, quo minus ſuã de ijſdem ſtirpibus ſententiam multis libris explicaret. Nec ipſe Theophraſtus tanta ſcientia tãtaq́ꝫ copia ſtudium Dioſcoridis ardoremq́ꝫ reſtinxit: ſed etiam is poſteritati ſeruiens quarundam arborum ac herbarum figuras & uires, longo atq́ꝫ multo uſu perceptas, literis memorięq́ꝫ mandauit. Male enim ſe habuiſſent ſtudia, ſi ætate inferiorib. ad ea quæ à maioribus erant inuenta, nihil addere licuiſſet, certe ſi Græci hanc legem iniquam quondam accepiſſent, nulla ars, nulla ſcientia, nulla diſciplina potuiſſet perfici. Quapropter etſi Ariſtoteles libros complures edidit, in quibus animantium naturas, partes, ortus ratione & uia eſt perſe-

cutus

cutus: tamē philoſophiæ deditos auoca re nec uoluit, nec debuit, à ſtudio tū perquirendi poſteriſq; prodēdi naturas earum animantium, de quibus parum aut nihil ſcripſit: tum tractandi locos, quos in ijs libris nō ſatis expreſſit. Itaq; etiam apud Græcos Oppianus ſcripſit de piſcibus, de animantium natura Porphyrius & Aelianus: apud Latinos item de piſcibus Ouidius, de omnibus ferè animantibus Plinius. Quos ſcriptores ego ſecutus cum res ſubterraneas, quæ anima carent, expoſuiſſem pluribus libris, ut rationem inſtitutam, quoad fieri poſſet, abſoluerem, animantes etiam deſcripſi ſubterraneas. nec eas modo quæ perpetuo ferè uerſantur in terra, ſed eas quoq; quæ certis anni temporibus in eadem ſolent latêre. Quo ſanè modo et beſtiarum quarūdam formas Ariſtoteli & alijs uel incognitas, uel parum expreſſas, & illius locum de animantibus, quę hybernis ſe condunt menſibus, uolui latius explicare. Hunc librum ſi probauero tibi, qui Latinis & Græcis literis in primis erudi

ruditus, animantium naturas ſcrutaris, & iam multarum cognitionem cepiſti, eũ facilius, ut ſpero, cęteris qui itẽ rerum occultarũ ſtudio delectantur, probabo.

Vale Kempniciį, III Idus Aug. Anno M.D.XLVIII

HI SVNT SCRIPTORES, QVOrum inuentis usus sum, & qui me ad hanc experientiam excitarunt.

Aelianus	Lucanus
Albertus	
Alexãder Aphrodiensis	Martialis
Ammonius	Nicander
Aristoteles	
Aristophanes	Oppianus
Athenæus	Ouidius
Charisius	Plautus
Cicero	Plinius
Columella	Psellus
Corn. Tacitus	
	Seneca
Dioscorides	Strabo
Galenus	Theophrastus
Homerus	Varro
Horatius	Virgilius
Iornandes	Xenophon

GEORGII AGRI= COLAE DE ANIMANTIBVS subterraneis Liber.

ORPVS subterraneum, ut res ipsa demonstrat, in animatum distribuitur, & inanimatum. quod autem animi expers est, rursus diuiditur in id quod sua sponte erumpit ex terra, & in id quod ex eadem effoditur. De altero inanimi genere dixi in quatuor libris de natura eorum quæ effluũt ex terra inscriptis, de altero in decem de natura fossilium: nunc de subterraneis animantibus dicam. Cum uerò genus animantium omne constet ex quatuor elementis, & corpus humidum ac siccum, id est aqua & terra, ad accipiendum apta sint, necesse est ea ipsa duo elementa animantium materiam esse. Ex quo rursus illud quadam naturæ necessitate consequitur, ut omne animal & in aqua uel terra gignatur, & in eis commoretur atque uita fruatur. Nam bestiæ uolucres,

etſi paſſim per aerem uolitant, tamen in terra, uel in ſtirpibus ex ea natis, uel in ędificijs ſuper ipſam collocatis, conſtruunt nidos, & eis aut terra aut aqua cibos ſuppeditat. Vt enim uerum ſit quod perhibent, aues luteas, raras illas, et nō adeò magnas, quarum pennas inſignes, item luteas & ſplendentes, rex Turcarum in ſuperiore capitis parte integumentis inuoluta geſtat, in aere perpetuũ uitæ curſum tenere, fœminam ouis quæ parit, ſuper marem locatis incubare & pullos excludere, neutram uiuam unquam pede terram attingere, quòd fiſtulam habeãt per corpus penetrantem, qua aerẽ trans mittunt, tamen ſolo aere nec ali uidentur poſſe, nec augeſcere, ſed his quibus ueſcuntur. Ac uerò etiam beſtiolæ, quæ πυρίγονοι, propterea quòd in terreno iſto igni gignuntur, à Græcis nominantur, terra & aqua non carent. gignuntur autem, ut Ariſtoteles ſcribit, in his Cypri fornacibus, in quibus lapis ærarius multos dies crematur: atq; magnis muſcis paulo maiores ſunt & ſubalatæ. In igni ambulant & ſaliunt, ſed emoriũtur
quàm

quàm primũ ab eo dimotæ fuerint. Animantium partim, tametsi latêre soleant, non subeunt terræ rimas, nec foramina, nec speluncas: quę in subterranearũ numero non sunt. partim noctu, aut interdiu subterraneas succedũt cauernas, partim certo anni tempore: quarũ utræque eo ipso diei uel anni tempore subterraneæ sunt, atq; dici possunt. partim ferè perpetuo occulte in terra latẽt: quæ subterraneæ & semper sunt, & proprie dicuntur. Vt autem res expressior & illustrior fiat, paulo altius ordiar. Quoniam animãtes omẽs natura mutationes temporum sentiunt, pleræq; frigoris aut caloris uitandi causa uel regionẽ locúmue mutant: uel ingrediuntur in domicilia, aut arbores exesas & excauatas: uel subeunt terram. Earum autem quæ regionem mutant, aliæ semel egressæ nunquã reuertuntur, alię reuertuntur, nunquam redire solent rationis participes, hoc est homines. Etenim hi non modo frigoris aut caloris uitandi causa alibi sedẽ collocant, uerum etiam ex regionibus macris & nihil ferentibus migrant in opimas &

fertiles: uel cum tanta multitudo fuerit orta, quantam non satis cõmode alit regio, partim aliò ad habitandũ eunt. Quo sanè modo alia ora parsq; terrarũ onus, quo premitur, in alia sæpe deponit. quibus de causis Scãdia, peninsularum omnium maxima, olim magnã Gothorum copiam unà cum coniugibus & liberis effudit in Sarmatiam & Daciam. Cimbros uerò & Teutones ex ultimis Galliæ Belgicæ oris, in quas è Germania cõ migrarunt, maris inundationes exegerunt Et eædem ac terræ motus atq; eruptiones ignium & aquarũ calidarum effusiones ex Aenaria colonos, quos Hiero tyrãnus Syracusanus eò miserat. Atq; his ferè de causis gentes aut uictæ ab his quæ migrarunt, expelluntur & eijciunt ex proprijs sedib. ac possessionibus, uicissimq; etiã ipsæ in alienas irruũt & eas occupant: aut subactæ & bello domitæ uictricibus seruiũt: aut tam uictæ quàm uictrices communi conditione libertatis eandem regionẽ obtinent. Simili modo animãtes rationis expertes, maxime uolucres, ex regionibus in quibus & na

tę ſunt & uiuere conſueuerũt, nunquam rediturę in exteras ſe conferunt: etſi rarius. Quo pacto ab hinc annos ſex locuſtæ, diræ herbarum, leguminum, ſegetũ, ſtirpium, quas uaſtant, peſtes, gregatim inuolarunt in Pannonias, in Daciam, in ueterem regionem Marcomannorum, Lygiorumq;: ut quondam etiã ſæpe ex Africa in alias Europæ oras. Quin ut interdum unicus homo in longinquas regiones abit, nec redit unquam, ita unum ſolum animal. quo modo annos abhinc propè uiginti in Norico captum eſt animal canis uillis ueſtitum: cuius, ut cephi Aethiopici, prioribus pedibus ſimilitudo erat cum humanis manibus: poſterioribus cum humanis pedibus. Et Alberti cognomento Magni temporibus in Slauorum ſyluis comprehenſę ſunt animantes duæ mas & fœmina, quarum pedes priores item erãt ſimiles manibus humanis: poſteriores pedibus humanis. eas uerò ipſe putauit eſſe in ſimiarum genere. Ac ibim Aegyptiam in Alpibus à Marco Egnatio Caluino præfecto uiſam Plinius memorię prodidit. Aquilam quoq;

Northusæ in Toringia, quum ibi consenuisset mortuam scimus. Hoc etiam anno, qui est octauus & uicesimus imperij Caroli quinti, lanius quidã Dincelspyhelensis aquilam profligatam occidit, et quasi donum senatui attulit. quæ aquila in eum in equo sedẽtem, pridie Epiphaniæ prope Rotelin oppidũ impetu tam uiolento inuolauit, ut non procul abesset à periculo uitæ. Eodem modo uerisimile est aliquos etiam pisces, cum semel reliquerunt mare, in fluuios, qui per longinquas regiones fluunt ingredi, & nunquam in idem redire. Hactenus de generibus animantium dixi, quæ in regionem è qua egressæ sunt nõ reuertuntur: nunc dicam de his quæ reuerti solẽt. quæ & eædẽ sunt, & eadem ferè de causa, caloris scilicet uel frigoris uitãdi, à regione, cuius incolæ sunt, semigrant: & quidem ęstate in locis frigidis, hyeme in tepidis morantur. Etenim homines qui ualetudini dant operam, ut tueri se possint à calore, in æstiuis sunt: ut à frigore, in hybernis. qui mos in primis fuit Romanis. Atq; etiam reges & domini multarum

tarum

tarum gentium æstate in alias terras abeunt, in alias hyeme. nam reges Persarū olim hyberno tempore Babylone degebant, uerno Susis, æstiuo in Ecbatanis. Eodem modo bestiæ uolucres & aquatiles solum mutant & secedunt: quarum aliȩ in his ipsis regionibus et locis, in quibus æuum agere consueuerunt, refrigerationem in ȩstate, in hyeme teporem solent persequi: aliæ in longinquis & ultimis. Ac ferè uolant, natant, eunt ad habitandum in locis, in quibus aer ita sit temperatus, ut cibos ferat uel suggerat. quorum nascendi facultatem eis adimit terra, quando frigore obriguit, uel calore exaruit: aqua eos non suppeditat, quando conglaciauit. Aues enim quædā æstiuo tempore in syluis, hyemali ad horrea & tecta plerunque commorantur: ut pica, cornix, lurida, quam ἴκτερον Græci, Latini uocāt galgulum. quędam cum æstate ęuū agant in syluis, hyeme demigrant in finitimos locos apricos, montium recessus secutæ: sicuti uultures, milui, sturni, turdi, merulę, palumbes, upupę. aquatiles etiam uolucres temporibus hyber-

nis

nis se conferũt ad lacus & fluuios, in austri partibus sitos, qui frigore nõ congelant: aut ad aliquam fluminum partem, cui aqua nõ conglaciat: ut ardeolæ, mergi, corui aquatici, onocrotali, fulicæ, anates immansuetæ, querquedulæ: quędam ab ultimis quasi terris discedunt in ultimas: ueluti grues. Etenim, quod Aristoteles tradit, ex Scythiæ campis proficiscũtur ad paludes Aegypto superiores, unde Nilus profluit. Abeunt etiam longius olores, ciconiæ, immãsueti anseres. Paucę uerò aues hyeme in syluis manẽt, ut tetraones, attagenes: minus multæ in agris, quarum in numero sunt perdices. Item piscium alij, ut uitare possint solis calores, æstate de littore abeũt in altum: & contrà, ut consectari queant teporem hyeme ex alto, in quo se merserãt, emergunt, ac in littore uersantur: ueluti delphini: alij ex mari ingrediuntur in mare, ut thynni hyberno tempore ex Ponto in magnum mare: & contrà uerno ex magno mari in Pontum. Alij eodem tempore in fluuios, ut salmones, esoces, thynni, sturiones. Atque hæ animantes

tes ſubterraneæ dici non poſſunt: ut nec ullæ aliæ quæ terræ cauernas non ſuccedunt: etiam ſi frigoris uitãdi cauſa hybernis menſibus, caloris æſtiuis occultẽtur & lateãt. quales ſunt in hominum genere qui multum frigidas aut calidas regiones habitant. nam qui illas hyberno tempore, qui has æſtiuo in domibus latẽt, in quadrupedum genere erinacei: hyeme enim ſe cõdunt in cauas arbores, in quas autumno poma comportarunt. Similiter glires & mures Pontici, ac ſerpentes quidam ſe condunt in cauas arbores: ſed hi ipſi maxima ex parte, ut poſtea dicã, ſaxorum cauernas ſuccedunt. Quædam etiam blattæ & aſelli rimis parietum & domorum latebris occultantur. Formicæ quoque condũtur in aceruis, in quibus congerendis uere & æſtate multum operæ & laboris conſumpſerunt. Apes item hyeme ingrediuntur in alueos: crabrones ſylueſtres in cauernas & quoſdã quaſi nidulos arborum: ueſpæ in earundem domorúmue nidulos, quos æſtate conſtruxerũt. Similiter hyeme latent in cauis arboribus non paucæ uolucres, ut cuculus

cuculus, picus, coruus, cuius caput ru-
bra macula inſigne, qui propterea πυῤ-
ῥοκόραξ à Græcis nominatur, upupę quę
dam. At hirundines tam domeſticæ quàm
agreſtes in loca uicina quæ ſunt tepidio
ra ſecedunt: quæ ſi defuerint eis, ſe in an
guſtis montium locis cõdunt, in quibus
aliquando etiam ſturni, palumbes, turtu
res, merulæ, turdi, alaudæ, upupæ latere
conſueuerunt. Siue autem in arboribus
ſiue in montib. latuerint, ea de cauſa uer
no tempore deplumes ſolent conſpici.
Satis multa, & fortaſſis plura quàm inſti
tuta ratio poſtulabat, dixi de his animan
tibus quæ caloris frigoriſue uitandi cau
ſa non ſubeunt terræ neq; rimas neq; fo-
ramina, neq; ſpeluncas. Quanquam quę
dicta ſunt, ita apte natura cum his quę ſe
quunt̃ cohęrent, ut diſtracta uix poſſint
ſatis cõmode explicari. Igitur animanti-
um, quarũ gratia potiſſimũ hũc ſcribẽdi
laborem ſuſcepi, tria ſunt genera. Quæ-
dam enim uel noctu uel interdiu ſubeũt
terræ cauernas, atq; in eis deliteſcũt, dor
miũntue: ſed pleræq; omnes etiam hye-
me egrediuntur ad paſtum capeſcẽdum.
quædam

quędam certo anni tẽpore ſubterraneas ſuccedunt cauernas, & in eis graui ſomno preſſæ aliquot menſes conſumunt. Quædam ferè perpetuo occulte in terra latent. primi generis non ſolum terrenæ ſunt, ſed etiam uolucres. uerum terrenas primò perſequar. Earum autẽ in numero habẽtur homines cauernas ſuccedentes, qui ex eo nominantur Troglodytæ. quorum alij eas cauernas ſubeunt caloris uitandi cauſa, ut qui in Africa habitant ad mare rubrum: alij frigoris, ut qui in Aſia poſt Caucaſum montẽ incolunt planiciem ſeptẽtriones uerſus ſitam: & ſyluestres homines, qui in Scandiæ regione Scricfinnia noctu nautis infeſti ſunt: quos ij rogis ardentibus abigunt. In Armenia etiam maiori, ut Xenophõ optimus author ſcribit, ſunt domus ſubterraneæ, quarum oſtium putei inſtar anguſtum eſt, inferior pars lata: aditus iumentis ſunt foſſiles, homines deſcendũt gradibus. Quin in Tenedo inſula piſcatores hodie rupium ſpeluncis pro domibus utũtur: ut quondam Sybilla Cumæa antro illo ad Auernum lacum tam muſi

uo opere inſigni ꝙ uaticinationibus no
bili. Et Circe, mulier cantionibus clara,
habitauit ἐν σπέεσι γλαφυροῖσι, ut Home-
rus canit. In Sedunis etiam in tractu Sit-
tenſi ad Bremiſam pagum ex rupe exci-
ſa ſine ullis tignis & trabibus ligneis for
matum eſt integrum cœnobium, hoc eſt
templum, cubicula, conclaue, culina, cel
la uinaria. Similiter in altis mõtibus con
ſpiciuntur arces ſubterraneæ: ut quæ in
Saxonia inter Blancheburgum & Hal-
berſtadum eſt: quæ in Toringia inter Vi
mariam et Blanchenhainam prope Mel
lingum pagum: illius nomen eſt Reine-
ſteinum uetus, huius Puſhardum: atque
ea diſtat à Vimaria quatuor milib. paſ-
ſuum. utraq; ab habitatoribus nunc de-
ſerta eſt & uacua: utraq; habet in ſaxo in
ciſa hypocauſta, conclauia, ſcamna, ſta-
bula, præſepia, ianuas, feneſtras: Saxoni
ca uerò etiam templum, ſupra quod in-
colæ exſtruxerunt ſpeculam, quæ ſola
ſubiecta fuit ſub aſpectũ. Hoc templum
teſtudinis figura, & pila media rotunda
inſigne eſt: cætera omnia ſunt quadrata.
Ipſe mons Saxonicus præceps eſt ex o-

mni parte, præter eam qua aſcenditur. in cuius planicie excelſus collis clementer aſſurgit, qui qua parte planiciem ſpectat foſſa ſatis alta & lata circumdatur. ex huius collis ſaxo arenario, nonnihil rubro, exciſo formata eſt arx illa, cui multæ & magnæ feneſtræ. quin in pede ipſius mõtis cellę ſunt ſubterraneę cum equorum item ſtabulis. Vtraq; arx hoc ęnigma peperit uſitatum Saxonibus & Toringis,

Dic quibus in terris arx alto condita monte
Mille ubi per tectum poſſunt errare balantes.

Hoenſteini etiam, quæ arx eſt Miſenæ trans Albim, equorũ ſtabula in ſaxo inciſa ſunt. Et Preneſtinæ foſſæ ſubterraneæ literis celebrantur, in quarum una Caius Marius obſeſſus extinctusq; occidit. Græcas quoq; mulieres, quæ meretricium quæſtum faciebant publice, in cellulis ſubterraneis habitaſſe ex comicorum ſcriptis apparet: à quibus χαμαιτυπεῖα nominantur. Et ganeũ ἀπὸ τῆς γᾶς, quòd eſſet in terra, dictum putat Terentij interpres. Tales etiam cellæ Romæ

fuerunt, & frequētiores quidem ſub circo maximo, qua pertinet ad naumachiam, & in uico Suburano, & Summænianо atq; Thuſco. In maritimis quoq; Germanię quibuſdā urbibus, ſicut in Pruſſis Dantiſci, & in Saxonibus Lubeci, bona uulgi pars ſub terra habitat in teſtudinibus, ſuper quas exſtructæ ſunt magnificæ domus, quæ à dominis incoluntur.
Eodem modo cuniculus, uulpes, lutra, meles, & fortaſſis aliæ quædam beſtiæ ſubeunt cauernas, ſed egrediũtur ad paſtum capeſcendum etiam hyberno tempore. Ac cuniculus quidem multos fodit ſpecus, & in colles terrenos agit cuniculos: ex qua re nomen inuenit. Mane & ueſperi egreditur, reliquo tempore ferè latet. Aliquos autē ſpecus operit puluere, ne deprehendātur. Sed eum uiuerra atque parui quidam canes, quibus eſt ad inueſtigandum ſagacitas narium, in ſpecus & cuniculos immiſſi, aut liquor feruens in eoſdem infuſus, fugatum & exturbatum pellunt in retia, quibus capitur. Cuniculis autem non unus eſt color; uel enim in cinereo fuſcus, uel lepo-

ri nonnihil ſimilis, uel maculoſus: quo modo candidi nigris uel rutilis maculis ſtellantur. Vulpes uerò in primis ad fraudem callida, non tam ipſa fodit ſpecus, quàm ab alijs animantibus effoſſos occupat. Et melem à ſpecu præꝛepto, quia eius os ſtercoribus inquinat, fœtore abigit. Venatur lepores, cuniculos, mures, gallinas, aues, piſciculos. Doloſe autem agit omnia. Etenim ſæpe lepores & cuniculos, dum ſimulat ſe cum eis colludere uelle, capit incautos: muribus, ut feles, inſidiari ſolet. gallinas noctu, clam ingreſſa in caſas, prehendit & aſportat. aues, dum inſidioſe ſe fingit mortuam, ad ipſam aduolantes, captas necat & deuorat. Cauda, quā huic animali magnam & uillis denſam natura donauit, à ripis in flumen demiſſa, piſciculos in eam innatantes capit: & cum paululum de ripa ſe ſubduxerit, illam conquaſſans piſciculos captos excutit in terram ac deuorat. Retrorſum etiam gradiēdo ad nidulum ueſparum accedit, quòd ſibi ab earum aculeis metuat: ac cauda in nidulum immiſſa, ueſpas excipit. mox his ipſis refer-

tam extrahens proximo lapidi, uel arbori, uel parieti, uel maceriæ illidit. omnibusq; uespis isto modo oppressis & interfectis nidulum uastat atque exinanit. Eadem cauda canem, cum eam insectatur, hac & illac per ipsius rictum ducta, eludit. At erinaceum, quòd ob metum se in globum concludat, ut se spinis undique possit defendere, permingit, & eum suffocat. Etenim propter urinam in ipsius os influentem spiritum ducendi nullam habet potestatem. Ea uerò uulpis, quæ canis mediocris magnitudo est. Color autem sæpe rutilus, priori tamen parte canescẽs: raro candidus, rarius niger. Fiber etiam & lutra egrediuntur ex riparum cauernis, in quibus latẽt, & se in fluminibus mergunt, ac pisces capiunt quibus uescuntur. sed fructus quoq; & cortices arborum comedunt. Lutra autem à lutando appellatur. Frequenter enim se lauat cum capiendi piscis causa se in aquas, imò sæpe in earum profundum, penitus immergit. Corpus ei latius & longius fele, pedes breues, dentes acuti. à fibro cauda, posterioribus pedibus, pi-

lis

lis differt. Nam lutra caudam habet longam & reliquarum quadrupedum similem: fiber piscis. squamis enim obductã, admodum pinguẽ, latam ferè palmum, longam dodrantem. Is si iacet in gradibus, caudam et posteriores pedes demittit in flumen cum frigoribus cõglaciat: si natat, cauda mota quasi remigare solet. Lutræ autem pedes omnes caninis sunt similes: fibri priores caninis, posteriores anserinis. Etenim membranę quędam digitis sunt interiectæ. itaque hi ad natandũ, illi ad eundũ magis nati aptiq;. nam in aqua & in terra uiuit. Fibri uerò pilus est in cinereo cãdidus et inęqualis. ubiq; enim à breuib. duplo lõgiores existunt. sed lutræ fuscus nonnihil ad castaneæ colorem deflectit & breuis ac ęqualis est, utriq; uerò nitidus, & mollis. quare utriusq; pellibus concisis fimbrias uestium ex pellibus nobilibus confectarũ, solent exornare: quanquam lutræ pelles longè præstant fibri pellibus. Fiber autem in primis prouidus est & solers. etenim fruticibus & arbusculis dente, tanquam ferro, resectis ante riparum cauer

nas cõſtruit paruas quaſdam caſas, & in ijs duos tréſue gradus, quaſi quaſdã cameras: ut cum aqua fluminis creſcens inundauerit ripas, aſcendere poſſit: cum decreſcens, deſcendere. Atq; etiam cum arborem iam ferè ſecuit, quoties ictum facit, toties ſuſpiciẽs conſiderat num ſit caſura. Timet enim ne, ſi eo ictu concidat, ab ea, priuſquam recedere de loco poſſit, incautus opprimatur. Nec uerò minus eſt conſtans in propoſito quàm ſolers. nam quam arborem ad ripas primo elegit ſecandam, eam non mutat, etiam ſi longo temporis ſpacio diſſecare non poſſit. Hoc animal uenamur nõ modo propter caudam qua ueſcimur, & pellem qua ueſtimur, ſed etiam propter teſtes, quibus ut medicamentis, utimur. Eos caſtorea medici nominant. Fibrum enim Græci uocant κάστορα. At meles exit è cauernis & uagat̃ in ſyluis non aliter atq; lupus, lupus ceruarius, lepus, aper, ceruus, tragelaphus, tarandus, alce, platyceros, caprea, ibex, rupicapra, dama, & aliæ plures. Verum hę animantes in ſyluis cubant: poſteriores tamen in al

tiſſimis

tissimis montium saxis & rupibus. Meles aũt auide appetit mel, ex quo nomẽ hoc duxit. Magnitudine est uulpis aut canis mediocris, cuius quodãmodo speciem præ se fert, maxime caninus. Nam eius duo sunt genera. Vnum canis instar digitatum, quod caninum uocant: alterum ungulas, ut sues, habet bisulcas, quod idcirco suillum appellant. Omnibus autẽ melibus crura sunt breuia, dorsum latum, cutis spissa, cuius in metu sufflatæ distẽtu, utor Plinij uerbis, ictus hominum, & morsus canum arcent: quanquam, si quando cum ijsdem pugnant, ualde mordent. Duris uestiuntur uillis, qui sunt uel albi uel nigri, & dorsum quidem abundat nigris, reliquum corpus albis, excepto capite, quod alternis quibusdam quasi lineis nigris & candidis à suprema capitis parte ad rictum ductis decoratur. Crassi autem meles non sunt, pingues tamen: quæ eorum pinguitudo inuncta, uel cũ alijs infusa, renum dolores sedat. Ex huius animalis pelle collaria fiunt, quæ ex eo melia à Varrone nominantur. In ripis etiã fluminum

et lacuũ nidos fingũt halcyones. nec Aristoteli latuit eas in fluuios aſcẽdere, ſed hyeme nõ occultant. Auis eſt nõ multo maior paſſere. Cũ aũt marinæ halcyonis corpus totũ colorib. cæruleo, uiridi, ſubpurpureo, ſed miſtis inſigne ſit, adeo ut neq; collũ, nec alę aliquo ex eis careãt, et roſtrũ habeat ſubuiride, longũ, tenue: fluuiatilis ſeu ripariæ pectus purpureũ eſt, collũ & dorſum in uiridi cæruleũ, alę fuſcæ, roſtrũ, ut etiã pedes, cinereũ. Veſcit piſciculis & uermibus. Lagopus quoq; in altiſſimarũ Alpiũ ſpecub. iuxta glaciẽ, quæ tota nunq; æſtate ſolis calore calefacta, uel aliјs etiã anni tẽporib. imbre dilapſa diffundit, nidos cõſtruit & cubat. Ex pedibus, quos habet leporis inſtar uillis & quidẽ candidis, non plumis, ueſtitos, nomen traxit. Ei magnitudo columbæ. Color hyeme candidus, æſtate in candido cinereus. Longe non uolat, ſed Alpibus ſe tenet. Capta non uiuit, nedũ manſueſcit. Caro huius auis ſano palato eſt bona, ægroto ſalutaris. At aues, quibus oculi diurno ſpacio ſunt hebetes, acres acutiq; nocturno, interdiu latere, noctu

ex latebris euolare, & ad pastum solent accedere: quas idcirco nocturnas appellant. quales sunt uespertilio, bubo, ulula, noctua, nycticorax. Verum hæ non solum in tenebricosis mõtium & rupium cauernis latent, sed etiam in cauis arboribus, in ędificijs desertis, sub tectis domorum magnificarum & templorum & turrium, quæ raro homines succedunt. Vespertilio autem uenatur culices & muscas, exedit pernas, aliasq; carnes suillas de trabibus suspensas. Cæteræ aues nocturnæ prosequuntur mures, hirundines, aues, scarabeos, apes, uespas, crabrones. Sed bubo etiam capit lepusculos & cuniculos. Ea omnium nocturnarum auium maxima ex sono, imò uerò gemitu, quem edit, mihi uidetur nomen inuenisse. Caput habet magnum: corpus anseris magnitudine, breue tamen & quasi decurtatum ac colore uarium: rostrum curuum, ungues adũcos, oculos grandes. Huic non multum dissimilis est ulula, sed minor: quæ item ex ululanti uoce nomen hoc traxit.

Cum his duabus cognationem habẽt noctuæ

noctuæ,sed differunt uoce.Nec enim u-
lulant,uerum edunt sonum, quem Ari-
stophanes κικκαβαῦ nominauit. Earum
quatuor sunt genera. Vnum, cui pluma
aurium modo eminet: quod maximum
est,& asio uocatur. Alterum eximij can-
doris in gutture & uentre,alioqui candi
dis et luteis maculis alternis distinctum.
Tertium paruum,quo,ut etiam sequen-
ti,aucupes uenantur aues. Quartum mi
nus illo: quod in rupibus saxisq; uersãt.
Hoc,sicut & proximum, cinereis & can
didis maculis uariat,item alternis.

Nycticorax autem,hoc est coruus no
cturnus,niger est,ut alterius generis cor
uus,sed eo plerunq; minor. At uesper
tilio,quæ ex uespere,quo euolat,nomen
hoc duxit,muri nonnihil similis est. qua
re scite scripsit Varro: factus sum uesper
tilio,neq; in muribus planè,neq; in uolu
cribus sum. Alas enim habet & uolat,
quod ei non conuenit cum muribus: sed
animalia parit,nõ oua, in qua re cum uo
lucrum natura non congruit. & fœtus
uberibus admotos lacte nutrit,cum uo-
lucres cibos conquirant undiq;, quos in

os

os pullorũ inſerant. Præterea ſunt ei den tes, quibus carent uolucres. Caput autem ſimile habet muri uel cani: aures plerunq; duas, raro quatuor: dentes ſerratos: corpus obſcure fuluis pilis ueſtitum, roſtrum tamen nigrum, item aures: alas duas, quæ ut draconis & piſcis uolantis, non ex plumis conſtant, ſed ex membranis, & quidem nigris. In utraq; uerò ala habet digitum, cui eſt unguis. caudam latam, & ſicut alas membranaceam, in qua duos pedes, quorum uterq; quinos habet digitos uncis unguibus armatos, quibus in parietibus & rimis cauernarum adhæreſcit. Aut enim pendet, aut uolat, aut iacet. Quia uerò pedes non oriuntur ex corpore, ſed ex cauda, ei eſſe traditur coxendix una. Vocem acutam ut mus nõ emittit, uerum ferè ut catellus latrat. Geminos autem, ut Plinius, uolitat amplexa infantes, ſecumq; deportat. Cauda & alis affixa dies aliquot uiuit. Quinetiam Troglodytæ, qui in Africa habitant interdiu, maximè uerò meridie latent in ſuis ſpecubus.

De primi generis animantibus, quæ

noctu uel interdiu in terræ cauernis delitescunt dormiúntue satis. Abeo ad secundi generis animantes, quæ certo anni tempore, ut dixi, subterraneas cauernas succedũt, & in eis graui somno pressæ menses aliquot, quasi mortuæ sine cibo consumunt, ac usq; ad finẽ eũ latent, dum tepore ueris humo excitatæ reuiuiscunt, & reminiscũtur cibum, quem tanto tempore oblitæ erant sumere. Tametsi ex his de quibus iam dixi, aliquæ sunt etiam, ut omnis generis quædam bestiæ sunt, in harum numero, ut suo loco dicã. sed terrenas hic quoq; primò persequar.

Itaq; multæ quadrupedes hyemis aut æstatis tempore se in specus condunt. Etenim mures Alpini autumno subeũt cauernas, in quibus æstate cubare consueuerunt. Nam in eis ex fœno, stramentis, sarmentis exstruunt cubilia, in quibus totam hyemem usq; ad uer erinaceorum instar cõuoluti delitescunt & dormiunt. In una cauerna plerunq; septem, aut nouem, aut undecim, aut tredecim. Mira uerò eis machinatio & solertia cũ fœnũ ac reliqua iam congesserũt. Vnus enim

enim humi ſtratus erectis pedibus omnibus iacet in dorſo. in quem, tanquam in plauſtrum quoddam, cæteri ea quæ congeſſerunt, coniĳciũt, & ſic onuſtum, cauda mordicus apprehenſa, in ſpecum trahunt, & quaſi quodam modo inuehunt. ex quo euenit, ut per id temporis detrito dorſo eſſe uideãtur. Itaq; poſteaquam cubilia in ſpecu ſtrauerint, ipſum aditum atq; os eius ſarmẽtis & terra obſtruunt & obturant, ut tuti à uentorum ui, ab imbribus, à frigore eſſe poſſint. Tam autem arcte et grauiter dormiunt, ut effoſſi & extracti non excitentur antequam in ſole expoſiti uel ad ignem locati concaluerint. Hic mus cognomen ex Alpibus in quibus naſcitur, traxit. color ei eſt aut fuſcus, aut cinereus, aut rutilus: magnitudo ferè leporis: muris species ac figura, ex qua mus dicitur. Attamẽ mutilas habet aures & quaſi decurtatas: priores dentes longos & acutos: caudã amplius duos palmos longã, pedes breues & uillis ſuperius refertos: digitos pedum urſinis ſimiles: ungues longos, quibus alte effodit terram: poſterioribus pe

dibus non secus ac ursus ire solet, ac interdum ingredi bipes. Si cibus huic animãti datur, eum in priores pedes sumit, ut glis: ut idem glis & simia erectus usq; eo in clunibus residet quoad ipsum comederit. Vescitur non modo fructibus, sed etiam pane, carne, piscibus, iure, pulmento: cupide uerò lacte, butyro, caseo. quæ cum mandit oris suctu sonitum sic uti porcellus edit. Multũ dormit: at cum uigilat, semper aliquid agit, stramina, fœnum, rallas, linteola cubili suo importãs. quibus os ita complet, ut nihil amplius capere possit. reliquum pedibus accipit & trahit. Cum irritatus exarserit iracundia, acriter mordet. Si quãdo inter se colludunt mures Alpini, ut catelli clamorẽ faciunt. Cum è cauerna montiuagi egrediũtur ad pastum, ex eis unus aliquis remanet iuxta illius aditum, quàm potest diligentissime & longissime prospiciens. Is cum uel hominem, uel armẽtum, uel feram uiderit, sine mora clamat. quo audito undiq; omnes ad cauernam concurrunt. Eorum autem uox fistulæ acutæ & lædẽtis aures similis est. qua & mu

tationem aeris ſignificãt, & ſibi quid aduerſi accidere. Dorſum ualde pingue habent, quum cæteræ corporis partes ſint macræ. quanquam hæc uere nec pinguitudo nec caro dici poteſt: ſed, ut mamillarũ caro in bubus, inter eas eſt medium quiddam. Illud ipſum utile eſt puerperis, & his quæ ex utero laborant. quibus etiam earum prodeſt pinguitudo. Vigilias præterea tollit. Glires etiam hyeme nõ ſolum in cauis arboribus, de qua re ſuprà dixi, ſed in terræ latẽt ſpecubus. Glirem autem Ariſtoteles ἐλειὸν à uertendo nominat. Vertit enim & ſurſum uerſus inflectit caudam. qua de cauſa alij Græci καμψίουρον uocarunt: aliqui uerò σκίουρον, quòd cauda ſua uillis ueſtita & conferta, quaſi flabello corpus ſoleat inumbrare: aliqui μυῶ σκίουρον, quòd præterea ſimilitudinem quandam gerat ſpeciemq́ꝫ muris. ſicut etiam glis Fennicus, qui non cauda, non figura & liniamentis totius corporis, nõ magnitudine, nõ moribus, ſed ſolo colore differt à noſtrate glire. nam in cãdido cinereus eſt, cum glis noſtras ſit aut rutilus, aut niger. attamen

men in ea Sarmatiæ parte, quam hodie Poloniam uocamus, inuenitur cui rutilus color miſtus cinereo. Vtriq; autem gliri, hoc eſt tam Fennico quàm noſtrati, duo inferiores dētes ſunt longi. uterq; cum graditur, demiſſam caudam trahit: quum ueſcitur, cibum in priores pedes, quibus ut mures utitur pro manibus, ſumit: poſterioribus & clunibus inſiſtit. ueſcitur uerò faginis glandibus, caſtaneis, nucibus auellanis, pomis, & ſimilibus fructibus. Vtriq; cum hyberno tempore latēt, pro cibo ſomnus. atq; per id temporis pingueſcunt. Quare recte de glire ſcripſit Martialis,

Tota mihi dormitur hyems, & pinguior illo
Tempore ſum, quo me nil niſi ſomnus alit.

Eius autem caro dulcis. Etſi uerò glires uiuunt in ſyluis, ut non immerito de eorum penuria in Fundanio uel de admirandis Varro his uerbis conqueratur, Glis nullus eſt in ſylua mea: tamen ueteres gliraria habebant. Quæ qualia debeant eſſe, idem Varro libro tertio De re

ruſtica

ruſtica tradidit. Et hodie in quibuſdam locis ſylueſtribus incolę fodiunt tellurē, ut in eius cauernis glires inhabitare, & quando uelint eos capere, & in cibo uti poſſint. Apud Romanos uerò gliribus uiuaria in dolijs Fuluius Hirpinus inſtituit, ut Plinius ſcriptum reliquit.

Mus autem Ponticus, quem hodie uocant Hermelam, hyeme ſolum in cauis latet arboribus, ut ſuprà dixi. Eſt uerò totus niuis inſtar candidus, excepta cauda digitum longa. eius enim dimidia pars, & quidem ſuperior, nigerrima. Huic animanti magnitudo gliris. Perſequitur mures & aues quibus ueſcitur. Eius pelles in precioſarum numero habēt: ut etiam muris quem Laſſicium uocāt. is in cinereo cādidus eſt, nec duobus digitis craſſior. At mus Noricus, quē Citellum appellant, in terræ cauernis habitat. Ei corpus ut muſtelæ domeſticæ, longum & tenue: cauda admodum breuis: color pilis, ut cuniculorum quorundam pilis, cinereus, ſed dilutior. Sicut talpa caret auribus, ſed non caret foraminibus, quibus ſonum ut auis recipit. Dentes habet

muris dentium ſimiles. Ex huius etiam pellibus, quanquam non ſunt precioſæ, ueſtes ſolent confici. Subit etiam terræ cauernas mus Pannonicus, cui color ſubuiridis, ſpecies muſtelæ, magnitudo muris. Sorices quoq;, quibus ſunt aures piloſæ, hybernis menſib. ſe condunt in terra excauata. Mus etiam ſylueſtris non tam in arboribus latet, quas ut glis & mus Ponticus ſcãdit, quàm in terra, in cuius cauernas congerit fructus: inprimis uerò nuces auellanas, & eas quidem optimas. Quare apud Germanos ex corilo nomen inuenit: nam ei nõ pro cibo ſomnus, ſed prouiſum pabulũ. magnitudine corporis nõ differt à glire, uerum colore, qui ei fuſcus: & cauda, quam non habet uillis confertam & plenam, ſed ab eis nudam, ut cæteri mures.

Mus autem araneus ueluti reliqui mures domeſtici, non latet in terra, tametſi in ualle Ioachimica ex proximis domicilijs in cuniculos ingrediat̃, & in his uerſetur. Alioqui hyberno etiã tempore in domibus noſtris ſolẽt uagari. qui ex eo, ſicut mihi uidetur, eſt nominatus, quòd

muri

muri ſimilis ſit: nempe pilis ſubnigris, ca pite longiuſculo, cauda procera, tenui, nuda pilis: & quod ut araneus parietes ſcandat. Eum Græci uocant μυγάλην. Etenim ſpeciem, ut dixi, gerit muris, & mole corporis muſtelæ magnitudinem aſſequitur & exæquat. Eius morſus plerunque eſt peſtifer: ſed ipſe diuulſus aut diſſectus & uulneri impoſitus proprio ueneno medetur. At in terra latent aliquot muſtelarũ genera: nã plura ſunt. eſt enim muſtela domeſtica, quã Græci γάλην, Germani ex ſono quem edit, uiſelam nominant. Ea plerunque eſt in dorſo & lateribus rutila, raro ſubfulua: in gutture ſemper candida. quin nõnunquam tota candida reperitur, quanquam rarius. Corpus habet tenue, & in longius du ctum: caudam breuẽ, primores dentes breues, non ſicuti mus, longos. Catulos nuper natos, quia ab hominibus & non nullis alijs animantibus eis periculũ me tuit, ſingulis diebus aliò transfert. Perſe quitur mures, depugnat cum ſerpentibus, ſed ut à ueneno tuta ſit prius edit ru tam. Vbera uaccarũ mordet, quæ quàm

primũ in tumore fuerint, muſtelina pelle perfricata ſananť. hęc muſtela ſi noſtrę domi uiuit, etſi habet ſuas cauernas, non diu ac multũ ſe cõdit: ſi ruri, hyberno tẽpore in ſpecub. latet. Secundũ muſtelarũ genus Germani iltis nominãt ex Græco uocabulo ἴκτις, quo erudita illa gẽs appellat ſylueſtrẽ muſtelã. id uero habitat in riparũ cauernis, ubi lutræ & fibri more piſces captos comedit: & uerſať in ſyluis, ubi prehendit aues: in domibus, ubi gallinas: quare Plinius eam eſſe domeſticam dicit: quarum ſanguinẽ exugit. ſed ne clamare poſſint, earum capita primo mordicus aufert. Atque etiam earundem oua, quæ furari ſolet, ac multa in unum congerere, exorbet. Aliquanto maior eſt muſtela domeſtica, minor ea ſylueſtri, quę martes uocatur. pilos habet inæquales & non unius coloris. Etenim breues ſubfului ſunt: longi, nigri. qui ſic ex multis corporis partibus eminent, ut diſtinctæ nigris maculis eſſe uideanť. attamen circa os eſt candida. cum grauiter exarſerit, male olet. Quocirca noſtri uiliſſimũ quodq; ſcortum, & maxime

xime fœtidum, pellem ictidos solent nominare. Tertium mustelæ genus etiam sylvestre, in saxorum rimis & cavernis cubat, quod à Martiale martes, à Germanis martarus nominatur. Martialis versus hic est in libro decimo Epigram. ad Maternum,

Venator capta marte superbus adest.

Ei magnitudo felis, sed paulo lõgior est. crura verò habet breviora, itemq; breviores ungues. Totum eius corpus pilis in fulvo subnigris vestitur, excepto gutture, quod candidum est. Hæc mustela, similiter atq; proxima, ingreditur domos & necat gallinas, earumq; sanguinẽ exugit, & ova exorbet. Quartum mustelę genus item sylvestre, in arboribus vitã vivit, quod etiam vocabulo martis appellatur. Ea mustela sylvas insolenter & raro deserit: atque in hoc differt à proxima superiore mustela: & insuper quod guttur eius lutei sit coloris, & quod reliqui corporis pilus magis sit obscure fulvus. Huius duo genera quidam esse censent: unum quod in fageis sylvis versatͬ: alterum quod in abiegnis, atque id sanè

est aspectu pulchrius. Quintum mustelarum genus omniũ pulcherrimũ & nobilissimum est, quod Germani zobelam uocant: in syluis, ut martes de qua iã dixi, degit. ea paulo minor, tota tamẽ obscure fulua, præter guttur, quod habet cinereum. Mustelæ horũ trium generum bonitate cæteris omnibus eo magis præstant, quo plures pili candidi cum fuluis permisti fuerint. Zobelinæ autem pelles precij maioris sunt quàm panni auro texti. Etenim comperi optimas quadraginta numero, tot enim uno fasciculo colligari & unà uendi solent, plus quàm milibus nummûm aureorum uenisse. Omne autem mustelarum genus ira incitatũ graue quiddam olet, sed maxime id quod Germani iltis appellant. omnis pręterea mustelæ stercus aliquantum redolet muscum. Noerza autẽ, quæ item in syluis uersatur, magnitudine est martis: pilos uero habet æquales, & breues, atq; colore ferè similes lutræ pilis: sed noerzæ pelles longè lutræ pellibus antecellunt. atq; hæ etiam pręstant si pili candidi cum reliquis fuerint misti.

Reperi

Reperitur hoc animal in uaſtis & denſis ſyluis quæ ſunt inter Sueuum & Viſtulam. Etſi uero muſtelæ omnes nec hybernis latent menſibus, neq; ſubeũt terram, tamen earum formas expreſſi ſingulas, quod id, ut arbitror, rerum natura lium ſtudioſis utile ſit futurum. At uiuerra quæ cuniculos ex ſpecubus extur bat, paulo maior eſt muſtela domeſtica. Color ei in albo buxeus. Audax hoc ani mal & truculentũ, ac omni ferè animantium generi infenſum atq; inimicum na tura, ſanguinem earum quas momorderit ebibit, carnem non fermè comedit.
Iſtius generis eſt etiam hameſter, quem quidam Cricetũ nominant. Etenim exiſtit iracundus & mordax adeo ut ſi eum eques incaute perſequatur, ſoleat proſilire, & os equi appetere: & ſi prehenderit, mordicus tenere. In terrę cauernis ha bitat, non aliter atq; cuniculus, ſed anguſtis: & idcirco pellis, qua parte utrinque coxam tegit, à pilis eſt nuda. Maior pau lo q̃ domeſtica muſtela exiſtit. pedes ha bet admodum breues. Pilis in dorſo color eſt ferè leporis: in uentre niger, in la-

teribus, rutilus. Sed utrunq; latus maculis albis, tribus numero distinguitur. Suprema capitis pars, ut etiam ceruix, eundem, quem dorsum, habet colorem. tempora rutila sunt, guttur est cãdidum: caudæ quæ palmum longa est, similiter leporis color. Pili autem sic inhærent cuti, ut ex ea difficulter euelli possint. Ac cutis quidem facilius à carne auellitur quàm pili ex cute radicitus extrahantur. Atq; ob hãc causam & uarietatem pelles eius sunt preciosæ. Multa frumenti grana in specũ congerit, & utrinq; dentibus mandit. Quare nostri hominem uoracem huius animãtis nomine appellãt. Ager Turingię eorũ animaliũ plenus ob copiã et bonitatẽ frumenti. Viuerrę minor est uormela, & magis uaria. Etenim præter uentrẽ, qui itẽ niger est, totũ corpus albis, subluteis, rutilis, obscure fuluis maculis decorat. Cauda etiã, quæ longa sesquipalmũ, habet pilos cinereos cũ cãdidis permistos, sed extrema parte nigros.

Hactenus dixi de murium & mustelarum ac cognatorum animalium generibus, quorum maxima pars succedit ca

uer

uernas ſubterraneas: nunc de hiſtrice di cam, qui item in ſpecus ſecedit, ſed æſtiuis menſibus. idq; facit contra morem cæterarum animantiũ. Eum Græci quidã ἀκανθόχοιρον uocant, quòd & ſimilitudinem gerat ſpeciemq; porci bimeſtris, & ſpinis erinacei inſtar hirſutus ſit: attamẽ caput habet leporino ſimilius: aures humanis, pedes urſinis. Iuba ei eſt ſuperiori parte erecta & priori caua, tubercula cutis, quæ ex utraq; oris parte ſunt, ſetas longas & nigras continent ex eis natas. quin reliquæ etiam ſetæ ſunt nigræ. Primæ ſpinæ à medio oriuntur dorſo & à lateribus, ſed lõgiſſimę à ſuperiore eorum parte. Quæ ſingulæ partim nigræ, partim candidæ ſunt: longæ duos uel tres uel quatuor palmos. quas, ſi quando libitum fuerit, ut pauo caudam erigit. Ingreſſurus in caueã demittit. irritatus iracundia cum cutem intendit, miſſiles in in ora urgentium canum infigit, aut tãto impetu iaculat̃ ut in ligno figat. Dentes ut lepus quatuor habet longos, duos ſuperiori parte, & duos inferiori. Noctu uigilat, interdiu dormit. Veſcit̃ pane com

minuto

minuto,pomis,piris,rapis,pastinacis. bibit aquam, sed cupide uinum dilutum. Hoc animal gignit India et Africa,unde ad nos nuper allatum est Vrsi præter ea se hyemis tẽpore in specuũ latebras, quas locus ipsis suppeditat, coniiciunt. quòd si nullas suppeditet,eas priorib.pedibus pro manib. usi, faciũt ex ramis & fruticibus cõgestis et ita constructis ut non recipiant imbres. in quæ latibula supini irrepunt. Timent enim de suis uestigiis,quòd in solo impressa eos uenatoribus prodant. Mares autem quadraginta dies, fœminæ quatuor menses se occultant latebris:quo tempore candidam informemq; carnem & pariunt & lambentes sensim in propriam formãt figuram. quod nõ ignorauit Ouidius qui canit:

Nec catulus partu, quem reddidit ur-
sa recenti,
Sed male uiua caro est. lambendo
mater in artus
Fingit, & in formam, quantam capit
ipsa, reducit.

Abditi primum iacent & arctius dormiunt ad dies quatuordecim, multũq; tam

grauí

graui ſomno fiunt pingues. deinde reſident & priores pedes ſugẽtes uitam ducunt. Ex latibulis uerò rurſus prodeunt uere: mares ualde pingues, fœminę non item, ꝙ pepererint eo tẽpore. aluũ aſtrictã ſoluunt aro herba deuorata. Etſi uerò urſi ſunt auidiſſimi cædis, tamen urſæ in homines ſi proſtrauerint ſe, & os ad terram uerterint, ac aerem ſpiritu nõ duxerint, nullam adhibẽt ſæuitiam: ſed eos tantummodo odorantes, tanquam mortuos, quos odiſſe exiſtimant, relinquũt. urſi autem hominibus noſtris noti ſunt: multos em̃ regiones frigidæ gignũt, & quidem fuſcos aut nigros. quorum duo ſunt genera, magni & parui. hi facilius arbores ſcandunt, & in tantam magnitudinem, in quantam illi, nunquam creſcũt. Vtriꝗ comedunt carnes, mel, fructus arborum, herbas. Myſia uerò albos urſos gignit, qui piſces, ut lutra & fiber, capiunt. Latet etiã in terra hybernis menſibus lacerta: quanquam fuerunt qui negarent eam ſemeſtrem uitam excedere. reliquis autem anni temporibus plerũꝗ in rubetis & ſpinetis ſolet uerſari. ei qua

dru

drupedi lingua bifida et pilosa: pedes humiles: uerno tēpore uiridis color, æstiuo nonnihil pallidus. Latet lacerta Chalcidica, ex æræi coloris lineis, quib. tergū eius distinguit̃, nominata. Eadē seps uocat̃, ꝙ uulnus, si quē momorderit, putrescat, & sanie male olēte soleat manare. à lacerta uiridi nō corporis figura differt, sed colore tantū. Latet lacerta aquatilis, cuius uita est in aqua & in terra, sed crebrius in aqua. Gignit̃ in lacunis opacis, quę in pingui solo sunt, & in quibusdam mœniorū fossis. Parua est, & hāc præterea habet ab alijs lacertis in colore dissimilitudinē, quòd ipsa uel cinerea sit, uel in cinereo fusca. Testudinis aut salamādræ instar tardius ingredit̃. Irritata si exarserit elata, & quodam modo inflata, rectis pedibus insistit & terribilis oris hiatu acriter oculis intuetur eum à quo fuerit lacessita: manatq; sensim lacteo & uiroso sudore usq; dum tota fiat candida. Imposita sali caudam mouet ac effugere conatur. nam eum quia ualde mordet, nō potest ferre, statimq; moritur: cum alioqui uerberata diu uiuat. Latet chamæleon

leon, in India & Africa natus: cuius, ut Aristoteles scribit, corpus in lacertæ figuram est formatum. Eius uerò, ut piscium, & latera deorsum ducta & directa cum uentre iungũtur, & spina lateribus imminet. Facies simillima simiæ, quam Cebum uocant. Cauda prælonga, quæ in tenue desinit, & lori modo permultis implicatur orbibus. Quum steterit altius quàm lacerta abscedit à terra. Crura nõ aliter ac lacerta inflectit. singuli eius pedes diuisi sunt in binas partes. quæ talem inter se habẽt situm, qualem pollex ad reliquam manus partem ei opposită. Quin etiam hæ ipsæ partes singulæ paululum in digitos quosdam diuisæ sunt: priorum quidem pedum interiores tripartito, exteriores bipartito: posteriorũ uerò interiores bipartito, exteriores tripartito. Digiti præterea unguiculos habent similes unguibus animantium, quibus sunt adunci. Totum corpus crocodili instar asperum. Oculi in recessu cauo positi prægrandes, rotundi, obducti cute simili reliqui corporis cuti. in quorum medio exigua relicta est regio, qua ui-
det

det: eam nunquam cute operit. Oculum uersat in orbem, & aspectum quoquo uersus refert, atque ita quod uult cernit. Mutat colorem inflatus: cum aliàs niger à crocodili colore non multum differat: & ut lacerta, pallidus sit. nigris tamen, ut pardus, maculis est uarius. Fit autem mutatio coloris totius corporis. Nam & oculorum & caudæ color nõ aliter ac reliqui corporis mutatur. motus eius, ut testudinis, admodum tardus est. Pallescit cum moritur, & uita defuncto idem color insidet. Gulam & asperam arteriam eodem situ cõtinet quo lacerta. Carnem nusquam habet nisi in capite & maxillis, cætera membra carent ea. Exiguæ uerò carũculæ sunt maxillis & caudæ, qua parte corpori est agnata. Sanguinẽ tantummodo habet in corde, in oculis, in loco cordis superiore, & in uenis hinc ductis: atq; in his quidem perpaucum. Cerebrum paululum supra oculos positum, & cum eis continẽs est. Cute autem oculorũ exteriore detracta complectitũ quiddam quod uelut annulus æneus tenuis pellucet. Membranæ multæ ac robustæ

bustæ & quæ multo præstant his quæ cę
teris sunt, distribuuntur in totũ eius cor-
pus. Totus dissectus diu spirat, quòd exi
guus admodum motus adhuc in ipsius
insit corde. Cum omnes corporis partes
contrahit, tum uel maxime costas. Lienẽ
qui conspici possit, nusquam continet.
Aura uerò perhibetur ali;unde Ouidius
non modo dulcis, sed etiã doctus poeta:

Id quoq; quod uentis animal nutritur
& aura
Protinus assimilat tetigit quoscunq;
colores.

Stellio etiam latet, figura similis est lacer
tæ, natura chamæleonti. nam rore tãtum
uiuit, & præterea araneis & melle. Eum
Nicander ἀσκάλαβον, Aristoteles ἀσκα-
λαβώτην nominat. Etenim illius tergum
guttis stellarũ instar lucentibus pictum:
ex qua re etiam apud Latinos nomẽ in-
uenit. atq; hoc differt à lacerta. Idem γα-
λεώτης à Græcis uocat̃. Vt anguis exuit
uere membranam hybernam tanquam
senectutẽ: eamq; nisi præripiatur deuo-
rat. Quem momorderit stellio stupor op
primit. In Gręcia est uenenatus & pesti-

ſer, in Sicilia innocens. Aduerſatur ſcorpionibus. uitam agit in ſepulchris, in cameris, in locis oſtiorum & feneſtrarum.

Latet præterea hybernis menſibus ſalamandra. Etenim hoc anno in Februario Snebergi maxima uis ſalamandrarũ ex uicinis locis collecta agglomerataq́ in ultima cuniculi cuiuſdam, quondam in Molebergum montem acti, tunc uerò inſtaurati, parte fuit reperta. Et proximo anno in Nouembri ſalamandra uiua ex fonte finitimę ſylue per fiſtulas in hoc oppidum influxit. Pluuiæ autem & ſubſequens ſerenitas ſalamandras excitant ex uenis, fibris cõmiſſuriſq́ ſaxorũ. hãc quadrupedem, cui item lacertæ figura, Germani, quia propter crura breuia tarde graditur, Græco nomine μόλγην appellant. Caput ei magnum, uenter lutei coloris, ut etiã ima caudę pars: reliquum corpus totum alternis maculis nigris & luteis quaſi ſtellatum diſtinguitur. Propter frigus ignem, non aliter ac glacies, extinguit: quo modo etiam oua ſerpentium in ignem camini cõiecta flammam ſolent extinguere. attamen tam ipſa oua

quàm

quàm salamandra comburunt. Salaman dra autem irritata saniem euomit lacteã. huic animali nec masculinum nec fœmininum genus falso putant esse. Testudo etiam terrestris totam hyemẽ in terra latet, atq; graui somno pressa tempus sine ullo cibo traducit. Scarabei deniq; rutili, & grylli, qui potissimũ noctu strident, aridam fodiunt terrã, ut in eius cauernis cubent æstate: grylli domestici etiam hyeme. Nam scarabei ante autumnum, imò prius intereunt q̃ tota æstas effluxerit: grylli agrestes ante hyemem, ut etiam aranei nigri, qui similiter habitant in terræ rimis. At scolopendra in truncis arborum, aut in lignis supra terram locatis, aut in palis terræ infixis, unde nomen inuenit, cum putrescunt & gignitur & uiuit. quibus amotis aut cõmotis egreditur: aliàs plerunq; solet latere. Pennis caret, sed plurimos habet pedes: quocirca eam ex Latinis alij multipedã, alij centipedã, alij millepedam uocarũt. si quãdo repit, partem corporis mediam tanquam arcum intẽdit. si bacillo aliâue re tangitur, se contrahit. Color ei æneus,

corpus tenue,nec ualde latũ,longũ uerò tres digitos,aut summũquatuor. Iam in uolucrib.quę se cõdũt,hirũdines riparię sunt.Etem̃ plures numero inter se nexæ hybernis mẽsib.latẽt in ripis fluminũ,lacuũ,paludũ,& in littorib.ac scopulis maris.unde accidit ut piscatores interdũ ita inter se iunctas ex aquis extrahãt.Dictę autem sunt ripariæ, quòd soleãt ripas excauare,& in eis nidos construere ac latêre.has Græci & ἄποδας uocãt,nõ quòd sine pedibus sint,sed eorum careant usu: & κυψέλους, quòd oua pariãt & excubẽt in cistellis longis, ex luto fictis: quibus aditus sit angustus, ut omni anni tempore belluas & homines uitare,hyeme à frigoribus tutæ esse possint. Hoc differunt ab hirundinibus tam agrestib. q̃ domesticis,quòd tibias habeant hirsutas. Hæ, inquit Plinius, sunt quæ toto mari cernuntur, nec unquam tam longo naues, tamq̃ cõtinuo cursu recedunt à terra, ut non circumuolitent eas apodes. Cætera genera residunt & insistunt,his quies nisi in nido nulla:aut pendent,aut iacent.

Hyeme etiam in cauernis montium, etsi

etsi non in his solis, latẽt uespertiliones, bubones, ululæ, noctuæ, hirũdines, sturni, palumbes, turtures, merulæ, turdi, alaudæ, upupæ: de qua re suprà dixi.

Iam ex aquatilium quæ latent genere quædam hyeme, quędam æstate condũt se uel in cœno, uel in arena: & ita quidẽ se in ijs condunt, ut reliquum corpus totum tegatur, os sit liberũ. Hybernis mensibus hi pisces condunt se, primadię, hippurus, coracinus, murena, orphus, conger, turdus, merula, perca, thynnus, raia & omne genus cartilagineum, cochleæ. Aestiuis uerò mensibus condit se glaucus, asellus, aurata. Tricenis diebus circa canis ortum purpura, buccinum, pectẽ, delphinus. Iam in numero animantiũ quarum uita est in terra pariter & in humore latet hyeme lacerta aquatilis, de qua suprà dixi. Crocodilus quoq; specũ eiusdẽ hyemis uitãdæ causa succedit, & in eo quatuor latet menses. Frigus adeò moleste patitur, ut etiam cum nõ solet latere, interdiu in terra uersetur, in aqua noctu. Viuus in Europam raro nũc affertur: sed mortuũ sæpe pharmacopo-

læ in officinis ſuis de trabe ſuſpendunt. Plinius eius figuram & naturã diligẽter eſt perſecutus. quadrupes malũ, inquit, & terra pariter ac flumine infeſtũ. Vnũ hoc animal terreſtre linguæ uſu caret: unũ ſuperiore mobili maxilla imprimit morſum, aliàs terribile pectinatim ſtipãte ſe dentium ſerie. Magnitudine excedit plerunq; duodeuiginti cubita. Parit oua quanta anſeres, eaq; extra eũ locum ſemper incubat prædiuinatione quadã, ad quem ſummo auctu eo anno egreſſurus eſt Nilus. Nec aliud animal ex minori origine in maiorem creſcit magnitudinem. Et unguibus hic armatus eſt, & cõtra omnes ictus cute inuicta. Hunc ſaturum cibo piſciũ & ſemper eſculento ore in littore ſomno datum, parua auis, quæ trochilos ibi uocať, rex auium in Italia, inuitat ad hiandum pabuli ſui gratia, os primo eius adſultim repurgãs, mox dentes & intus fauces quoq;, ad hãc ſcabendi dulcedinem quàm maxime hiantes. in qua uoluptate ſomno preſſum conſpicatus ichneumon, per eaſdem fauces, ut telum aliquod, immiſſus erodit aluum.

In

In eo maior erat pestis, quàm ut uno esset eius hoste natura contẽta. Itaq; & delphini immeantes Nilo, quorum dorso, tanquam ad hunc usum, cultellata inest pinna, abigentes eos præda, ac uelut in suo tantum amne regnãtes, alioquin impares uiribus ipsi, astu interimũt. in uentre mollis est tenuisq; cutis crocodilo, ideo se ut territi immergũt delphini, subeuntesq; aluum illa secant spina. Quin et gens hominum est huic belluæ aduersa in ipso Nilo, Tentyritæ ab insula in qua habitat appellata. Mensura eorũ parua, sed præsentia animi in hoc tantũ usu mira. Terribilis hæc contra fugaces bellua est, fugax contra insequentes. sed aduersum ire soli hi audent. quinetiam flumini innatant, dorsoq; equitantium modo impositi, hiantibus resupino capite ad morsum, addita in os claua, dextra ac læua tenentes extrema eius utrinq;, ut frenis in terrã agunt captiuos. Ac uoce etiã sola territos cogũt euomere recẽtia corpora ad sepulturã. itaq; ei uni insulæ crocodili non adnatant, olfactuq; eius generis hominum, ut Psyllorum serpentes, fu

gantur. hebetes oculos hoc animal dicitur habere in aqua, extra acerrimi uisus. Quidam hoc unum quamdiu uiuat crescere arbitrãtur. uiuit aũt lõgo tempore.

Latent etiam hybernis mẽsibus in terra ranæ omnes, exceptis tẽporarijs istis minimis, quæ pallent in cœno, & reptãt in uijs & littoribus. Hæ enim quia nõ ex semine, quod effundunt mas & fœmina cum complexu uenereo iunguntur, sed ex puluere æstiuis imbribus madefacto oriri uidẽtur, diu in uita esse nõ possunt. Itaq; cõditur uiridis illa parua, quã Græci & καλαμίτην uocant, quòd in arundinetis agere consueuerit: quanquã etiam arbores scandit, atque in herbis uiuit: & βρέξαντα, quòd sono sui generis pluuias futuras prænũciet. Nec enim, ut Plinius à nobis dissentiat, est muta & sine uoce. Verno tempore sæpenumero uidet̃ ex terra eminere media, media adhuc in ea latêre. Conduntur uirides ranæ, quæ uersantur in fluuijs atq; piscinis, & hæ quidem uocales & edules sunt. Conduntur subliuidæ & subcinereæ, quæ item in fluuijs, lacubus, paludibus, lacunis uiuunt.

hæ

hę partim uocales & edules sunt, partim mutę & nō eduntur: quas hybernis mensibus in terra latêre argumēto est, quòd uerno tempore non tantum earū fœtus conspiciātur in lacunis, sed ipsæ ueteres etiam ranæ. Quare uerum non est quod scribit Plinius: mirumq́; semestri uita resoluuntur in limū nullo cernente, & rursus uernis aquis renascuntur, quæ fuere natæ: perinde occulta ratione, cum omnibus annis id eueniat. fœtus aūt earum sunt primo carnes paruæ, rotūdæ, nigrę, dein oculis tantū et cauda insignes: quas Nicāder quia caudā mouēt, κολουρίδας, Aratus quia rotundæ, γυρίνους, alij Græci βατραχίδας, quasi dicas ranūculos, nominant. quorum postea figurantur pedes, priores ex pectore, in posteriores findit̄ cauda. Conduntur præterea ranæ pallidæ in hortis agentes, quæ nō comeduntur & mutæ sunt. Conditur deniq; rana rubeta, quæ ex rubis, sub uepribus enim uersari solet, nomen inuenit. eam poeta bufonem, Græci φρῦνον uocāt. Duo eius genera, altera terrena, quæ in domibus & uepribus agit: altera palustris, quæ sui

generis uocem edit. Vtraq; si bacillo sæpius uerberetur, inflato corpore uirus primò è clunibus exprimit longius, deinde sudat: cuius sudoris lactei guttæ admodum grauis & putidi sunt odoris: ac cum occiditur ferè opij: occiditur autem difficulter. Rana rubeta mulieres ueneficæ quondam ad ueneficia sunt usæ. Mus quoq; aquatilis hyeme latet in ripis fluminum & riuorum quos incolit. Ei magnitudo ferè muris syluestris, mordet sæpe manus piscatorum, cum ex foraminibus riparũ cancros fluuiatiles extrahũt. Vorat pisciculos paruos, quales sunt gobiones fluuiatiles & alburni: uorat fœtus lucij, salaris, barbi, aliorumq;. quocirca ubi magna uis id genus muriũ nascitur, riuis uastitatẽ solet inferre. Cancer etiã fluuiatilis succedit ripas, & in eis hyeme latet, æstate plerunq; uersatur. Iam deniq; in serpentium genere, qui maxima ex parte terreni sunt, uipera, quam Græci ἐχίδνην uocant, hyeme subit saxa. Ea longa est circiter cubitum, & maculis in cinereo fuscis plena. Primò intra se oua parit: dein his exclusis uiuas animantes.

nec

nec tamẽ ipſa catulos ſingulos, ut Nican der & Plinius ſcribũt, diebus ſingulis pa rit uiginti numero: nec cæteræ tarditatis impatientes perrũpunt latera occiſa parente: ſed ut nobis ſerpentium ſpeculatores affirmant, uno eodemq́ die catulos plerunq́ undecim, plures interdum parit: & quidem eis ſuperſtes uiuit. Nec uerò etiam cum uiperæ cõmiſcent corpora ſibi circumuolutæ fœmina maris caput inſertum in os, ut idem Plinius ſcribit, abrodit uoluptatis dulcedine. nõ autem mas modo, uerũ etiam fœmina natura breuẽ & quaſi mutilam habet caudam, non ut pleræq́ aliæ ſerpentes longam: ſed differunt inter ſe. etenim fœminæ caput eſt latum, maris acutum. Cum hic mordet ac uirus euomit, apparẽt ueſtigia duorum dentium acutorum: cum illa, plurium. Minori autem uiperæ dipſas eſt aſſimilis: quæ cum alba ſit, eius caudam duæ nigræ diſtinguunt lineæ: à ſe ictũ inexplebili ſiti enecat, ex quo nomen hoc duxit. quin ipſa multũ ſitit. quocirca immoderato potu onuſtæ umbilicus rumpitur, & grauius onus effundit.

hanc

hanc aliȷ causonem, aliȷ prestere uocant. sed prester ut corporis forma non multum à dipsade differat, effectu differt. nã ictum extemplo sideratione quadã reddit immobilem ac mente alienum. mox pilis diffluentibus cum pruritu ac uẽtris solutione absumit. Condit etiam se in terra, sicuti cæteræ serpẽtes ferè omnes, uel in saxorum rimis cæcula: ex cæcitate apud Germanos quoq; nominata. quã eadem de causa Nicander τυφλῶπα, aliȷ τυφλῖνον nominant. etenim caret oculis. Color ei in luteo uiridis, & ualde splendens. nunq; pede est longior, nunquam digito crassior. ea sicut & uipera, ut Columella scriptũ reliquit, sæpe cum in pascua bos improuide supercubuit, lacessita onere morsum imprimit. Quin amphisbæna hebetes habet oculos. itẽ parua est & tarda, sed biceps. quare alterutro capite, cum ei libitum fuerit, progredi uel regredi potest. unde ei nomen impositum. densæ cuti color insidet terræ, uariȷs notis distinctæ. Huic non dissimilis est figura scytale, sed pinguior. ei crassitudo quę manubrio ligonis, longi

tudo

tudo quæ lumbrico. hęc cum uerno tempore exuuias posuerit, fœniculo, ut cæteræ serpentes non uescitur. ex baculo nomen inuenit. Tum hybernis mēsibus in caua terræ uel loca saxosa ingredit̄ natrix à natando appellata. qua de causa à Græcis ex aqua ὕδρος nominat̄: & χέρσυδρος, quòd & in terra & in aqua uersetur. Nec assentior Lucano qui chersydrum à natrice distinguit. Est autem infesta & inimica ranis. forma non differt ab aspide, sed colore, qui ei plerunq; in cinereo candidus. Ex natricum genere uidetur esse Calabricus serpens, etiam si maculosus sit. Eum his uersibus describit Virgilius:

Est etiam ille Calabris in saltibus anguis,
Squammea conuoluens sublato pectore terga,
Atq; notis longam maculosus grandibus aluum,
Qui dum amnes ulli rumpūtur fontibus, & dum
Vere madent udo terræ, ac pluuialibus austris

Stagna

Stagna colit, ripisq; habitans hic piscibus atram
Improbus ingluuiem, ranisq; loquacibus explet.
Postquam exhausta palus, terręq; ardore dehiscunt,
Exilit in siccum, & flammãtia lumina torquens
Sæuit agris, asperq; siti & exterritus æstu.

Ex natricum præterea genere sunt boæ, in tantam, Plinio autore, amplitudinem exeuntes, ut diuo Claudio principe occisæ in Vaticano solidus in aluo spectatus sit infans. Alunt̃ primo bubuli lactis suctu, unde nomẽ traxere. sunt enim nihil aliud quàm domesticæ atque uernaculę natrices. Aspis autem est longitudine quatuor pedũ, crassitudine hastæ. Color non eis unus. nã aliјs squalidus, aliјs uiridis & uarius, aliјs cinereus, aliјs igneus: maxime Aethiopicis. Oculi hebetes in temporibus & iuxta supercilia carunculæ instar calli eminẽt. quocirca quasi somniculosa nictare nõ cessat. sed animantium strepitu facile excitat̃. Gignit eam

Aegy

Aegyptus, Aethiopia, & cæteræ regiones Africæ. Coniugę, utor Plinij uerbis, fermè uagantur, nec nisi cum cōpare uita est. itaq; alterutra interempta, incredibilis alteri ultionis cura. persequit̄ interfectorē, unumq; eum in quantolibet populi agmine noticia quadā infestat. perrumpit oēs difficultates, permeat spacia, nec nisi amnibus arcetur, aut præceleri fuga. Huic ichneumō, qui similis est mustelæ domesticæ, quam Græci ἰκτίδα uocant, maxime inimicus est. itaq; non tantum eius oua perdit, sed ipsum etiam interficit. etenim mergit se limo sæpius, siccatq; sole, mox ubi pluribus eodē modo se corijs loricauit, in dimicationē pergit. in ea caudam attollens ictus irritos auersus excipit, donec obliquo capite speculatus inuadat in fauces. aspides autem Galenus in tria distribuit genera, in chelidonias, cherseas, ptyadas, à sputo cognominatas: quas Cleopatra sibi admouit. Aspis uerò frigoris impatiēs hyeme inclusus atq; abditus latet in arenis: ut in cauis fagis aut quercubus dryinos: ex qua re nomen inuenit. eam alij, ut Nicander

cander ſcribit, hydron, alij chelydrō nominant. eſt enim natrici, quod ad caput attinet, ſimilis, ſed tergum habet cinerei coloris. craſſitudo & lōgitudo ei eſt mediocris anguillæ. grauiter olet. ranarum fœtus, cauda inſignes perſequit̃: & eam contra muſca magna. At ceraſtes ex cornibus nomen traxit, quæ modo cochleæ inſtar gemina, modo quadrigemina geſtat in capite: & quidem corporea. quorū motu, ſcribit Plinius, reliquo corpore occultato ſollicitat ad ſe aues. alioqui in uiperæ figuram eſt formatus. Color ei ſqualidus. in frigidis tamen regionibus reperit̃ natrici ſimilis figura & colore: quanquam raro in his reperiri ſoleat. In Africa in arenis & orbitis uerſatur: alibi plerunq; in ſaxorū rimis, in quibus latet hyberno tempore. Ariſtoteles colubros etiam Thebanos tradit eſſe cornutos. Hæmorrhoos quoq; in ſaxorū rimis agit. ea ex profluente ſanguine nomen inuenit. nam cum aliquem momorderit prima nocte ſanguis erūpit ex auribus, ex naribus, ex ore unà cum ſputo, ex ueſica cum lotio, ex uulneribus cum

ſanie

ſanie. gingiuæ præterea & caro quæ eſt ſub unguibus, ſtillant ſanguine, ſi quem hęmorrhois fœmina momorderit. eſt autem longa pedẽ, non multum craſſa. etenim paulatim in tenuẽ caudam deſinit. colore aliàs cinereo, aliàs candente. Ex fronte eminent duo cornicula, item corporea. oblique ac tardius ſerpit, & perinde ſtrepit ac ſi arundines tranſeat. Huic figura ſimilis eſt ſepedon, ſed corniculis caret, & contrarie ſerpit. color ei ruber. à putredine, quæ mox ſequitur eius morſum, nominatur. Porphyrus uerò, ut Aelianus tradit, palmi eſt magnitudine, capite candidiſſimo, reliqua purpureus, morſu innocuus, quippe qui dẽtibus careat. inuenitur in Indiæ locis uadoſis. captam cauda ſuſpẽdunt, uiuẽtisq́ꝫ ex ore defluentẽ liquorẽ legũt in uaſculis ęreis. alterum item ex iam defuncto liquorem nigrum ſimiliter in altero uaſe excipiũt. & hic quidem in eſculentis ſeu poculentis cum grano ſeſami datus tabe lenta unius uel etiã duorum annorũ ſpacio paulatim enecat: ille more cicutæ ſtatim abſumit. Acontias aũt, quem Latini iacu

lum appellant, ex arborum ramis se iaculi instar uibrat in animal quod præterierit: ex qua re nomen reperit. nec uerò solum desuper se uibrat in animal, sed humi positus, si fuerit lacessitus, iaculi modo corpus intorquens eminus petit aduersarium. Cenchris uerò, quã Nicander cẽchrinen uocat, ex eo quòd crebris maculis milij semini colore similibus, sit interstincta nomen inuenit. de qua Lucanus:

Quam semper recto lapsurus limite
cenchris
Pluribus ille notis uariatam tingitur
aluum,
Quàm paruis tinctus maculis The-
banus ophites
Concolor exustis atque indiscretus
arenis.

At basiliscus ex eo nominatur, quòd ita ueneno cæteris serpentib. pręstet, ut rex purpura & insignibus regijs ijs, in quos dominatur, antecellit. Caput ei acutũ, & color flauus. Cyrenaica, inquit Plinius, hunc generat prouincia, duodecim non amplius digitorũ magnitudine, candida

in

in capite macula, ut quodam diademate insignem. sibilo omnes fugat serpentes. nec flexu multiplici, ut reliquæ, corpus impellit, sed celsus & erectus in medio incedens, necat frutices: non contactos modo, uerum & afflatos. exurit herbas, rumpit saxa. talis uis malo est. Creditum quondã ex equo occiso hasta, et per eam subeũte ui, nõ equitẽ modo, sed equum quoq; absumptũ. Huic tali monstro sæpe etenim enectũ cõcupiuere reges uidere, mustelarũ uirus exitio est. adeò naturæ nihil placuit esse sine pari. Injiciunt eas cauernis facile cognitis sola tabe. necant illæ suo odore moriunturq; & naturæ pugnam conficiũt. Basiliscum ex uolucrum, quas Aegyptij uocãt ibes, ouis gigni theologus Cassianus affirmat: uulgus ex ouo, quod gallus peperit, mõstro se asserit nasci. qualis fuisse perhibetur is qui Zuiccæ aliqt homines necauit suo ueneno. qua de causa dominus cellæ in qua erat, fores clausit muroq; sepsit.
Sequitur draco à uidendo appellatus, q acrius cernat q cæteræ serpẽtes. quocirca ueteres eũ thesauris custodiendis pre

fecerũt:atq; in ipſius cuſtodia ædes,adyta, oracula poſuerunt. Eſt autem ad adſpectũ pulcher.etenim totus niger,prę ter uentrem,qui ſubuiridis, & carnẽ ſub mento, barbæ ſpeciem præ ſe ferentem, quæ felle tincta uidetur eſſe. Pellis utriuſque ſupercilij pinguis. Ipſe præterea utrinque triplici dentium ordine decorus: nec tamen multum mordens. Pugnat in alijs regionibus cum aquila, in Africa & India cum elephante. Nam in his ſunt uicenûm cubitorũ.Duplex eius genus:unum terrenum,quod iam deſcripſi:alterum uolucre, cui ut ueſpertilioni membraneæ ſunt alæ. Id ex uaſtitate Libyæ uento Africo inuehi in Aegyptum Cicero ſcriptum reliquit. Vnum habui longum ſeſquipedem,quo Ambroſium Fabianum donaui. cui ferè color crocodili fuit.de hoc ſcribit Lucanus:

Vos quoq; qui cunctis innoxia numina terris
Serpitis aurato nitidi fulgore dracones
Peſtiferos ardens facit Africa, ducitis altum

Aera cum pennis, armentaq; tota ſe
quuti
Rumpitis ingentes amplexi uerbe-
re tauros,
Nec tutus ſpacio eſt elephas. datis
omnia letho.
Nec uobis opus eſt ad noxia fata ue
neno.

Vt autem ex dictis ſerpentibus aliquæ in calidiſſimis regionibus nullo anni tẽpore neceſſe habent latere, certe in arenis & rimis ſaxorum ſolent cubare.

Serpit etiam teredo. caret enim non modo pennis, uerum etiam pedibus. ſed ea cui color æneus ſub lignis putribus et naſcitur & latet, ac plerunq; iuxta ſcolopendram inuenit. Craſſitudo ipſi eſt minimæ pennæ anſerinæ, qua utimur cum ſcribimus: longitudo ſcolopendræ. ſed teres eſt. Hactenus de animantibus, quæ in terra latẽt aliquo anni tempore: nunc dicam de ſubterraneis proprie uereq; ſic dictis, hoc eſt de his quę intra terram gignuntur, & ſemper fere ſub terra, quaſi defoſſæ uiuũt. Hæ autem ipſæ partim in terra ſicca, partim in humida, uel

in aquis ſubterraneis uitam agũt. Primi generis ſunt talpa, mus, rana uenenata, ſpondylis, aſcarides, lumbrici, cochleæ cauaticæ: alterius, piſces ſubterranei. quas animãtes ſingulas perſequar: & primò quidem talpam. Ea quadrupes eſt non multum diſſimilis muri, cæca tamẽ. quãquam oculorum effigies, ſcribit Plinius, ineſt, ſi quis prætentam detrahat membranam, quæ non eſt pilis ueſtita. liquidò audit etiã obruta. extracta ex terra, quam in aruis, magis uerò in pratis & hortis, paſſim egerit, diu non poteſt uiuere. crura habet breuia, quare tarde graditur. digiti, qui in priorib. pedibus ſunt quini, in poſterioribus quaterni, omnes acutis unguiculis, quibus terram fodit, armantur. pilos aũt habet nigrore ſplendido inſignes. qui catulis earum ſunt albi. Veſcitur ranis, etiam uenenatis, lumbricis, radicibus frugum & herbarum. ex earum pellibus pileoli & cubicularia fiunt ſtragula. Sequitur mus ſubterraneus, quem alij agreſtem uocãt. Seruius à Cicerone nitedulam putat nominari. De hoc Virgilius:

ſæpe

sæpe exiguus mus
Sub terris posuitq; domos, atq; horrea fecit,
Aut oculis capti fodere cubilia talpæ,
Inuentusq; cauis bubo, & quæ plurima terræ
Monstra ferunt.

Non autem multo minor est mure araneo. quin caudam ut ille longam habet ac crassam. Corrodit, imò exest, planeq; interdum consumit radices lupuli, pastinacæ, rapæ, & reliquorum leguminum. Vastat messes: uerum ea pestis non semper in terra latet, sed nonnunquam egreditur, etsi rarius. Contrà rana uenenata, quam metallici nostri ex ignis colore qui insidet ei, πυρίφρυνον, suo tamen uocabulo nominant, in saxis perpetuo quasi cōdita & sepulta latet. Altius intra terram gignitur, & reperit̃ modo in uenis, fibris, saxorum commissuris, cum hæ ex cauãtur: modo in saxis ita solidis, ut nulla foramina, quæ uideri possint, appareant, cum cuneis diuidũtur. Quo sanè modo & Snebergi & Mannisfeldi fuit in-

uenta. Ea ex ſubterraneis cauernis elata in lucem primò turget ac inflatur, mox de uita decedit. talis etiam rana crebrius reperitur in Gallijs Toloſæ in ſaxo arenario rubro, candidis maculis diſtincto, ex quo molæ fiunt. quocirca id genus ſaxa omnia priuſquã molas ex eis faciant, perfringunt. quòd ni fecerint ranæ, ubi cum molæ uerſantur, concaluerint, inflari ſolent, & diſruptis molis frumenta ueneno inficere. Spondylis autem uermis intra terram reperiri ſolet ita conuolutus ut uerticilli, quod Greci σπόνδυλον uocant, ſpeciem præ ſe ferat: unde nomẽ inuenit. Ei longitudo & craſſitudo minimi digiti: caput rubrum. ſed quia hic uermis caret pedibus, & ſerpit, Plinius ſcribit: genus id ſerpentis eſt. edit radices cucumeris aſinini, chamæleontis nigri, centaurij, peucedani, ariſtolochiæ, uitis ſylueſtris: cum aliud animal eas non attingat. Sed uermis quadrupes, qui in Maio natus in agris currit, item craſſus & longus minimum digitum, ut pulices terreni, in leguminibus orti, ſupra terram uiuit. Ei corpus molle, nigror ſplendidus.

gracilis

gracilis iſthmus. poſterior corporis pars pectori adhęret. cum in manus ſumitur, eas pingui liquore inficit. pellit urinam, ſed unà ſanguinem. Aſcarides etiam, qui ſunt uermes parui, nõ unius & eiuſdem coloris. nam alij candidi, alij lutei, alij nigri, ſæpius aratro excitãtur. Reperiuntur autem plures in unum aliquem locum congregati. hi uaſtãt ſata. etenim ualidas ſegetes radicibus ſubſectis enecant. At lumbricos, qui item intra terram gignuntur, & oculis carent, pluuiæ eliciunt. Concinne igitur Euclio Plautinus, ſolicitus de aula auro referta, inquit ad Staphylum:

Foras, foras lumbrice, qui ſub terra
erepſiſti modò,
Qui modò nuſquã cõparebas, nunc
quom compares peris.

Quin cochleæ in Balearibus inſulis, ut Plinius ſcribit, cauaticæ appellatæ, non prorepunt è cauis terræ, neque herba uiuunt, ſed uuæ modo inter ſe cohærent.

Abeo nunc ad alterum animantium ſubterranearum genus, quod in humidis terræ locis agit: etſi lumbrici etiã &

aliæ quædam id genus animãtes in terra tantũ gignuntur humida. Piſces aũt foſſiles duorum generũ inueniũtur, ſed intra terram nonnihil teretes ut anguillæ, ſed pelle carẽt tenaci: ſquamis etiam, ut & gobij. duramq́ nec admodum iucundam guſtui habent carnẽ. maiores craſſi ſunt ferè duos digitos: minores, digitũ. illi lõgi circiter palmos quatuor: hi tres. Sonum edunt acutum. Eos pharmacopolæ in uitrum incluſos de trabe ſuſpendunt, ut ſpectaculum hominibus prębeant: longoq́ tempore alunt pane & alijs quibuſdam. Ex fluminibus autem quæ currunt in locis paludinoſis egreſſi per riparum uenas longius penetrant in terram: & interdum in proximi oppidi cellas uſq́ ſubterraneas, in quibus uinum uel zythum ſolet condi. Attamen Theophraſtus ſcribit ęos reperiri iuxta fluuios & in aquoſis locis. Cum enim terram inundauerit aqua, ex alueis fluminum egredi in eam: cum decreuerit, relinqui in exiccata. Itaq́ perſequẽtes humorem terram ſubire: dein humore exiccato in halitu permanere: non aliter ac piſces in

ter

ter cæteros salitos uiuunt. In latebris autem propter sensuum stuporem eos nihil sentire, sed effossos se mouere. Non dissimile ait accidere in Ponto his piscibus quos glacies complectitur. Etenim non prius sentiunt & mouentur, quàm in patinam iniecti coquantur. Verum nullos pisces, qui in fluuijs uersari semper soliti fuerunt, post inundationes in locis siccis relictos subire terram uidemus, sed omnes de uita decedere. Itaque cum fossiles pisces etiam in locis, quos non inundauit aqua, soleãt inueniri, certum est illos eò per uenas & fibras penetrare. De qua re ultra Albim Orteranti, quod oppidum est ad Polsenicium fluuium, diligenter aduerti. Nec in Germania modo fossiles pisces reperiri solent, sed etiam post Pyrenæos montes, ut Polybius in quarto & trigesimo historiarũ libro tradit, usq; ad Narbonem amnem planicies est: per quam fluuij ferũtur Iliberis & Rhoscinus fluentes propter urbes eiusdem nominis, quæ habitantur à Celtis. In hac igitur planicie sunt pisces fossiles dicti. In ea enim est terra tenuis

& multum naſcitur gramen.ſub quod al titudine duorum uel trium cubitorum per arenam aqua fluminum dilatata fluit.Et ſi quando inundauerint cum aqua piſces terram ſubeuntes alimenti cauſa, nam mirifice appetũt graminis radices, planiciem efficiunt refertam piſcibus ſubterraneis,quos incolæ effodiunt. Inueniuntur etiam foſſiles piſces circa Heracleam,& in multis Ponti locis,ut Theophraſtus memoriæ prodidit. Quin, ſi Senecæ credimus, ſub terra ſunt ſtagna obſeſſa tenebris & locis amplis. Animalia quoq; illis innaſcuntur, ſed tarda & informia,ut in aere cæco pinguiq; concepta, & in aquis torpentibus facta. Et, ut idem ſcribit,in Caria circa Idimum urbem cum exiliſſet unda, periere quicunque illos ederant piſces, quos ignoto ante eum diem cælo nouus amnis oſtẽdit.

Poſtremò in ſubterranearum animantiũ,ſeu,quod placet theologis, ſubſtantiarum numero haberi poſſunt dæmones, qui in quibuſdam uerſantur fodinis. Eorum autem duplex eſt genus. Sunt enim truculenti & terribiles aſpe-

ctu, qui plerunque metallicis infesti atque inimici sunt. Talis fuit Annebergius ille, qui operarios duodecim amplius flatu interfecit in specu, qui corona rosacea appellatur. Flatum uerò emittebat ex rictu. Equi enim specie habentis procerum collum & truces oculos dicitur uisus. Eiusmodi etiam fuit Snebergius, nigro cucullo uestitus, qui in fodina Georgiana operarium è solo sublatum in superiori loco maximæ illius concauitatis quondam feracis argēti collocauit, non sine corporis attritu. Certe Psellus, cum sex genera dæmonum definiat numero, hoc cæteris peius esse dicit: quòd ipsi amictui sit crassior materia. Quidam philosophi hos & similes dæmones, qui nocentes sunt, & natura improbi, nominant brutos & rationis expertes.

Sunt deinde mites, quos Germanorum alij, ut etiam Græci, uocant Cobalos, quòd hominum sunt imitatores. Nam quasi lætitia gestientes rident: & multa uidentur facere, quum prorsus nihil faciant. Alij nominant uirunculos montanos, significantes staturam, qua

plerunque

plerunque ſunt: nempe Nani tres dodrantes longi. Videntur autem eſſe ſeneciones & ueſtiti more metallicorum, id eſt, uittato induſio, & corio circum lumbos dependente induti. Hi damnum dare non ſolent metallicis, ſed uagantur in puteis & cuniculis: & quum nihil agant, in omni laborum genere uidentur ſe exercere. quaſi modo fodiant uenas, modo in uaſa infundant id quod effoſſum eſt: modo uerſent machinam tractoriam. Quanquam uerò interdum glareis laceſſunt operarios, rariſſime tamen eos lædunt. Nec lædunt unquam, niſi prius ipſi cachinno fuerint aut maledicto laceſſiti. Itaque non admodum diſſimiles ſunt dæmonibus, tum his qui raro hominibus apparent, quũ quotidie partẽ laboris domi perficiant, & curent iumenta. quibus quod noſtri cauſa benigne faciant, generiq; hominum ſint, aut ſaltem eſſe uidentur, amici, nomen impoſuerunt Germani. Gutelos enim appellant: tũ Trullis uocatis. quos ſexu tam mulieris q̃ uiri ementito cum apud alias nationes, tum maxime apud Suio

nas

nas in famulatu fuisse ferunt. Sed dęmones montani potissimum laborãt in his specubus, è quibus metalla effodiuntur iam, uel ea effodi posse spes est. Quocirca metallici non deterrẽtur à laboribus, sed omen inde capientes alacriori animo sunt, & uehementius laborant.

ANIMANTIVM DE QVIBVS ſcribimus nomina, quæ ipſis po ſuerunt Germani.

GRADIENTIVM

Alce elch/ elend

Aper Wildſchwein

Aſellus ſchefflein. in feneſtris uerſatur.

Βατραχίδες kaulkroten

Blattæ Wibel/ brotworme/ ſpring wibel

Βρέξας laubfroſch

Καλαμίτη item laubfroſch

Καμψίουρος eichorn

Caprea reh

Ceruus hirs

Chamæleō Germanis eſt ignotus

Crocodilus crocodil

Cuniculus cunlein

Dama ein gemps des horner vorſich gebogen ſein

Ελειὸς eichorn

Erinaceus igel. eius duo genera, huntsigel vnd sewigel

Fiber piber

Formica eims

Γαλῆ Wisel

Glis eichorn

Glis Fennicus feh/dar von fechberg vnd schonberg

Γυρῖνοι kaulkroten

Histrix stachel schwein/porcopick

Ibex steinpock

Ικτις iltes

Lacerta grunadex

Lacerta Chalcidica kupferadex

Lacerta aquatilis Wasseradex

Lupus Wolff

Lupus ceruarius luxs

Lutra otter

Martes steinmarter/vnd paummarter

Meles daxs

Melium ein halsband dar vnd daxs gefuttert / ſo man den hunden anlegt

Μολουρίδες kaulkroten

Mus alpinus murmelthier

Mus araneus ratte

Mus laſsicius laſſitz

Mus Noricus pile

Mus Pannonicus

Mus Ponticus hermlein

Mus aquaticus Waſſermaus

Mus ſubterraneus ſchörmaus

Mus ſylueſtris haſelmaus

Muſtela domeſtica Wiſel

Muſtela ſylueſtris iltes

Μυγάλη ratte

Μῦς σκίουρος eichorn

Noerza noerz

Platyceros damhirs

Pulices terreni erdfloh

Πυρίφρυνος feürkrote

Rana rubeta krote
Rana temporaria reinfroschlein
Rana uenenata fossilis feürkrote
Rana uiridis parua laubfrosch
Ranæ uirides, subliuidæ, subcine-
reæ frosche
Rupicapra ein gemps des horner
hinderzsich gebogen sein
Salamandra molch
Scarabeus, de quo hic loquimur,
sewkefer
Σκίουρος eichorn
Sorex spitzmaus/feltmaus
Stellio Tarantula
Talpa molwurff
Tarandus reen
Testudo schiltkrote
Tragelaphus brandhirse
Vermis in Maio natus meiworm
Viuerra furette vnd hamster
Vormela Wormlein

Vrſus beer
Vulpes fuchs
Zobela zobel

VOLANTIVM

Alauda lerch
Anas immanſueta Wilde ente
Anſer immanſuetus Wilde gans
Apis pien
Aποδες ſpirſchwalben
Aquila adler
Ardeola reiher
Attagen haſelhün
Bubo gros huhu
Ciconia ſtorch
Cornix krahe
Coruus aquaticus Waſſerrabe
Coruus, cuius caput rubra macu-
la eſt inſigne holkrahe
Coruus nocturnus nachtrabe
Crabro horlitze

Cuculus kuckück
Κύψελοι spirschwalben
Fulica Wasserhun
Galgulus hemmerling
Gryllus domesticus hausheim
Gryllus agrestis feldheim
Halcyon fluuiatilis eisuogel
Hirũdines domesticæ hausschwal
ben agrestes maurschwal
ben ripariæ spirschwalben
Ibis auis Ægyptia Germanis igno
ta
Ικτόρος hemmerling
Locusta heuschrecke
Mergus teucher
Merula amssel vnd schamssel
Miluus Wei ader hunerarh
Noctua schlaerule/stockeule/steineule
Νυκτικόραξ nachtrabe
Olor schwan
Onocrotalus schnegans

Palumbes holtztaube vnd ringel-
taube
Perdix räphun
Pica agelester
Picus specht
Πυῤῥοκόραξ holkrahe
Querquedula krichentlein
Sturnus står
Tetraones pirckhuner vnd auerhån
Turdus krametvogel/zimer/Wein
druſſchel/zipdruſſchel
Veſpa Weſpe
Veſpertilio fledermaus
Vlula huhu
Vpupa Widehopfe
Vultur haſengeir

NATANTIVM

Alburnus Weisfiſch
Aſellus, in Italia Aſino
Aurata, Venetijs Auraia

Barbus parme
Buccinum, in Liguria corneto
Cancer fluuiatilis krebs
Conger, in Italia congro
Coracinus, Neapoli coracino
Delphinus mehrschwein / dar von kompt salspeck
Esox lays
Glaucus
Gobio fluuiatilis schmerle
Hippurus
Lucius hecht
Merula, Massiliæ roquando
Murena, in Italia murena
Orphus, in Sicilia cernha
Pisces fossiles peisker vnd merputten / qui sunt crassiores
Pecten, Venetijs cappe
Perca berse
Primadia
Purpura, in Græcia porphyro

Raia roch
Salar ſhure
Salmo ſalm
Sturio ſtör
Thynnus thunno
Turdus, Maſsiliæ roquando

SERPENTIVM

Acontias, ignotus Germanis
Amphisbæna, ignota
Aſpis, ignota
Boa vnke
Baſiliſcus, ignotus
Cæcula blindſchliche
Calabricus ſerpens, ignotus
Χέρσυδρος natter
Cenchris, ignota
Ceraſtes hornichte ſchlange
Dipſas, ignota
Draco drach
Dryinos eichſchlange

Hæmor

Hæmorrhous, ignotus
Natrix natter
Porphyrus, ignotus
Scytale, ignota
Sepedon, ignota
Τυφλῖνος blindſchleiche
Τυφλὼψ blindſchleiche
Vipera, Italis maraſſo
Ὕδρος natter

VERMIVM

Aſcarides erdworme
Lumbricus reinworm
Spondylis engerle
Teredo kupferworm

DAEMONVM

Demon ſubterraneus truculentus bergteufel mitis bergmennel/kobel/guttel

INDEX IN LI-
BRVM PRAECEDENTEM

A

Ani

Bufo

I

K

N

O

P

R

S

Serpens

DE ANIMANTIBVS SVBTERRANEIS INDICIS FINIS

De ortu & causis subterraneorum

Pag.10.uers.4.quibus,non quas 11.17. efficiũt 34.foderint 40.trãsiret 13.25 circumstetit,non circumserpit 14.40. qui aquis calidis scaturiũt 18.27.Elboga 30.22.disserpunt,non discerpunt 48.34.lapides enim plerosq; omnes uidemus bene compactos & coagmentatos solidosq; 54.36.oritur 61.23.amiantum 65.31.amianto 39.amiantus 66.4.amiãtus 8.amiantũ 70.29.Mauritanus 74.33 nituntur.

Castigationes quatuor librorum De natura eorum quæ effluunt ex terra.

86.32.Strato Lampsacenus 87.16.uolitent 89.8.persequunẽ 36.octingẽta 99.5 sub Destero monte 14.Vicelebiorum 101.5.acidulæ 102.19.in Sicilia Palicorum fons 113.16.chiragræ 30.nimis frigidæ 114.24.colicis 117.9.lacustres 119.9.Iusgũ,nõ Cescũ 120.27 Cassinitũ 122.32.Salone,nõ Sulmone 127.31.quæ ad meridiem 128.22.Dondorfi

dorfi

dorsi 35.fontem Palícorum in Sicilia 135.18.Appia,nō Appiana 19.Cimina, non Cumina 136.35.tẽperet 141.37. nimis autem frigidæ 144.32. & aquæ instar,non & tanq̃ aquæ instar 149.23 plethrum,nō iugerũ 150.26.per quendam quasi cuniculum cæcũ:aut in altum per quendam quasi puteũ cæcum,uterq; autem,&c. 154.31.Fesulanos 155.35. quoad caruerit 162.35.Bithyniæ 163. 25.Hirsepergenses 30.Vetulonios.

Castigationes decem librorum De natura fossilium

174.32.nauseam 183.27.possunt. 190. 33.aquis mollitæ, uel manu subactæ 200.26.etenim dicit eam,non etiam 203.37.in modico 212.29.in terra repertum aut cæditur 30.id,nō is 216.5.quo uitrum uitro iungitur 217.33.refertum non repertũ 223.37.Suditorũ 234.6. circumdat 254.37.illinẽdi 256.34.36. illinendi 257.22.Desteri 264.8.nitro, non intro 267.22.Motescha 268.24. callimus 287.12.unde eadem,nō unde & eadem 289.2. genus, non pellucens

24.sma

2 ·. smaragdi 292.27. separatur 301.34 per raro autem talis est 305.19. & pumicosa, non est ... icosa 341.30. & coloris. & omitte ... m 345.35. quem Grecanicam uocant 17. æris uero decē, non uiginti 361.18. quē habent 374.36. illa complectitur uel argentū, uel argētum uiuum: hæc, &c.

Castigationes librorum De ueteribus & nouis metallis

387.15. exponenda 388.20. & ut ait Ennius 402.28. amnis 403.37. nō unum abundat 405.12. autem 406.1. tractus Vispani 409.21. μετάχαλκον 34. Toringiam

Castigationes Bermanni

426.2. Pleiadum 430.7. interea nihil, desideramus 432.18. ducentorū fermè passuum, non orgyarum 21. quingentos passus alti, non orgyas 439.28. adiudicandum 444.19. ne quid inflammatis.

FINIS

BASILEAE APVD FROBENIVM
ET EPICOPIVM MENSE AV-
GVSTO M. D. XLIX.

